UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

Vigesima quarta causa. Hæresiarcharum dat nomina bisduo dena. Tres quæstiones vigesimæ quartæ causæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

miliis, aut in quibuslibet perſonis tale aliquid fecerit, conceſſi ordinis honore privetur, & loco ſub perpetuo quoq; damnationis teneatur ergaſtulo religatus. Cui tamen communio exeunti ex hac vita non eſt neganda propter Domini miſericordiam; qui *a* non vult peccatoris mortem, ſed ut convertatur, & vivat.

Cæteri etiam abſq; judiciali auctoritate membrorum truncationes, & domorum incendia facere prohibentur.

C. XXXI. ¶ *Membra detruncans, domos incendens, abſq; judiciali auctoritate excommunicetur.*

Unde in decretis Eutychiani Papæ.

SI *b* quis membrorum truncationes, aut domorum incendia fecerit, ſive *c* facere juſſerit, aut facienti conſenſerit, quouſque de his unicuique legaliter, & amicabiliter coram Epiſcopo civitatis, aliiſque civibus non emendaverit, ab eccleſia ſe privatum agnoſcat. Si verò poſt *d* ſecundam & tertiam conventionem cuncta, in quibus arguitur, non emendaverit, tanquam ethnicus & publicanus ab omni Chriſtianorum collegio *e* ſeparetur.

6 pars. *De incendiariis quoq;* Innocentius ſecundus *in univerſali f concilio, c.18. generaliter conſtituit dicens.*

C. XXXII. ¶ *Domos incendens gratiâ vel odio alicujus, excommunicetur.*

PEſſimam ſiquidem, & depopulatricem, & horrendam incendiariorum malitiam auctoritate Dei, & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli omninò deteſtamur, & interdicimus. *& infrà.* ¶ Si quis ergo poſt hujus noſtræ prohibitionis promulgationem malo ſtudio, ſive pro odio, ſive pro vindicta ignem appoſuerit, vel apponi fecerit, aut appoſitoribus conſilium vel auxilium ſcienter tribuerit, excommunicetur: & ſi mortuus fuerit incendiarius, Chriſtianorum careat ſepultura, nec abſolvatur, niſi prius damno, cui intulit, ſecundùm facultatem ſuam reſarcito, juret ſe ulterius ignem non appoſiturum. Pœnitentia autem ei detur, ut Hieroſolymis, aut in Hiſpania in ſervitio Dei per annum integrum permaneat. Si quis autem Archiepiſcopus, vel Epiſcopus hoc relaxaverit, damnum reſtituat, & per annum ab officio Epiſcopali abſtineat. Sanè Regibus & Principibus faciendæ juſtitiæ facultatem, conſultis Epiſcopis & Archiepiſcopis, non negamus.

C. XXXIII. ¶ *Homicida eſt, qui publicam functionem non habens, aliquem occidit, vel debilitat.*

Item Auguſtinus *in libro de civitate Dei.*

QVicunque *g* percutit malos in eo quòd mali ſunt, & habet 1 cauſam interfectionis, miniſter Dei eſt. Qui verò ſine aliqua publica adminiſtratione maleficum, ſacrilegum, & adulterum, perjurum, vel quemlibet criminoſum interfecerit, aut truncaverit, vel membris debilitaverit, velut homicida, judicabitur, & tantò acrius, quantò non ſibi à Deo conceſſam poteſtatem abuſivè uſurpare non timuit.

¶ *Prima pars hujus capituli uſq; ad verſ.* Qui verò. *citatur ſuprà, ead. q. 5. qui malos. ex Commentariis B. Hieronymi in Ezechielem, ubi etiam habetur.*

1 ¶ Et habet cauſam] *Suprà ead. q. 5. qui malos. & apud B. Hieronymum, & in gloſſa ordinaria, Pannormia, apud Ivonem part. 10. cap. 114. legitur,* habet vaſa. *Exponuntur enim illa Ezechiele verba,* Vnuſquiſque vas interfectionis habet, *ſed apud Burchardum & Ivonem eadem par. c. 171. legitur vi apud Gratianum.*

7 pars. *De his autem, qui ſimul hominem vulnerant, quæritur, ſi ille mortuus fuerit, quis eorum homicidii reatum incurrat.*

C. XXXIV. ¶ *Si plures contra unum rixentur, quâ pœnâ quiſq; eorum feriatur.*

De his ita ſtatutum eſt in concilio apud Vermerias.

SI *a* quatuor aut quinque homines, ſeu etiam plures contra unum hominem rixati fuerint, & ab his vulneratus, mortuus fuerit, quicunque eorum plagam ei impoſuit, ſecundùm ſtatuta canonum, ut homicida judicetur: reliqui autem, qui eum impugnabant, volentes eum interficere, ſimiliter pœniteant. Qui verò nec eum impugnabant, nec vulnerabant, nec conſilio, nec auxilio cooperatores fuerunt, ſed tantùm adfuerunt, extra noxam ſint.

CAVSA XXIV.

QVidam Epiſcopus in hæreſim lapſus aliquot de ſacerdotibus ſuis officio privavit, & ſententia excommunicationis notavit. Poſt mortem de hæreſi accuſatus damnatur, & ſequaces ejus cum omni familia ſua.

1 *Hic primùm quæritur, an lapſus in hæreſim poſſit aliquos officio privare, vel ſententia notare.*

2 *Secundò, an poſt mortem aliquis poſſit excommunicari.*

3 *Tertiò, an pro peccato alicujus tota familia ſit excommunicanda.*

QVÆSTIO I.

QVòd autem ab hæretico aliquis deponi, aut excommunicari non poſſit, facilè probatur. Omnis enim hæreticus aut jam damnatam hæreſim ſequitur, aut novam confingit. Qui verò hæreſim damnatam ſequitur, ejus damnationis ſe participem facit.

Unde cùm Achatius abſq; ſynodali auctoritate ab Apoſtolico ſe damnatum quereretur, contra Gelaſius *ſcribit, dicens.*

C. I. ¶ *Qui in tam damnatam hæreſim labitur, ejus damnationis ſe participem facit.*

1. AChatius non eſt factus inventor novi erroris, ſed veteris imitator: atque ideò non erat neceſſarium, ut adverſus eum nova ſententia prodiret, ſed antiqua tantummodo renovaretur. Factus ſum itaque executor veteris conſtituti, non promulgator novi. Quicunque enim in hæreſim ſemel damnatam labitur, ejus damnatione ſeipſum involvit.

¶ *Sententia hujus capituli eſt eadem cum ſententia capitis paulò poſt ſequentis, id eſt,* Achatius. *quamvis verba diſcrepent.*

C. II. ¶ *Non eſt retractandum, quod ſemel ſynodus ſtatuit contra unamquamq; hæreſim.*

Item Gelaſius *in epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ.*

MAjores *b* noſtri divina inſpiratione cernentes neceſſariò præcaverunt, ut quod contra unamquamque hæreſim coacta ſemel ſynodus pro fidei *c* communione & veritate catholica atque Apoſtolica promulgaſſet, non ſinerent novis poſthæc retractationibus mutilari: ne pravis occaſio præberetur, quæ medicinaliter fuerant ſtatuta, pulſandi, ſed auctore cujuslibet inſaniæ, ac pariter errore damnato, ſufficere judicaverunt, ut quiſquis aliquando hujus erroris communicator exiſteret, principali ſententia damnationis ejus eſſet obſtrictus. *& infrà.* ¶ Sic Sabellium damnavit ſynodus: nec fuit neceſſe, ut ejus ſectatores poſtea damnarentur, ſingulas viritim ſynodos celebrari: ſed pro tenore conſtitutionis antiquæ cunctos, qui vel pravitatis illius, vel communionis extitêre participes, unâ-

a Ezech. 33. b *Poly. l. 6. tit. 15. Bur. l. 11. c. 30. Ivo p. 13. ca. 40.* c vel.] Burch. d *Matth. 18.* e *al. conſortio.* f *& in conc. Rhemenſi ſub Eugenio II. c. 18. Pann. l. 8. c. 154.* g *Bur. l. 6. c. 43. Ivo p. 10. c. 114. & 171. Pann. l. 8. c. 51.*

a *Bur. l. 6. c. 42. Ivo part. 10. c. 170.* b *Poly. lib. 7. tit. 7.* c *al. fide.*

verſalis eccleſia duxit a eſſe refutandos. Sic Arium, Eunomium, Macedonium, Neſtorium, ſynodus ſemel geſta condemnans, ulterius ad nova concilia venire non ſinit.

C. III. ¶ *Non ultrà in eum procedere oportet, qui in hæreſim damnatam recidit.*

Item Felix Papa.

II. ACHatius b non fuit novi, vel proprii inventor erroris, ut in eum nova ſcita prodirent c; ſed alieno facinori ſua communione ſe miſcuit. Itaque neceſſe eſt, ut in illam recideret juſta lance ſententiam, quam cum ſuis ſucceſſoribus per convenientiam 1 ſynodalem ſuſceperat auctor erroris.

¶ *Polycarpus lib. 2. tit. 6. citat ex Gelaſio, apud quem habetur in commonitorio ad Fauſtum.*

1 ¶ Convenientiam] *Sic in vetuſtis etiam Gratiani exemplaribus, & recentioribus editionibus conciliorum. In antiquioribus verò conciliorum, & epiſtolarum Pontificum editionibus legitur,* convenientiam.

Si ergo Epiſcopus ille in hæreſim jam damnatam lapſus eſt, antiqua excommunicatione damnatus, alios damnare non poterat. Excommunicatus enim alios excommunicare non valet.

C. IV. ¶ *Excommunicatus alium excommunicare non poteſt.*

Unde Alexander ſecundus *ſcribit Valeriano Epiſcopo martyri.* 1

AVdivimus d, quòd Henricus, Ravennas dictus Archiepiſcopus, viſus ſit te excommunicare. Verùm, quia excommunicatus te excommunicare non potuit, Apoſtolica auctoritate te, tuoſque abſolvendo, mandamus exinde nunquam curare.

1 ¶ Martyri] *Apud Ivonem eſt,* Guillelmo Marcioni. *In vetuſtis Gratiani exemplaribus legitur,* martyr *ſeu* martur, *ut videatur hoc nomine ſignificari voluiſſe, cujus eccleſiæ eſſet Epiſcopus. In quibuſdam verò tantùm eſt,* Valeriano Epiſcopo.

Sin autem 1 *ex corde ſuo novam hæreſim confinxerit, ex quo talia prædicare cœpit, neminem damnare potuit: quia nec poteſt dejicere quemquam jam proſtratus. Ligandi namq; vel ſolvendi poteſtas veris, non falſis ſacerdotibus à Domino tradita eſt. Apoſtolis enim dicturus, [Quorum* e *remiſeritis peccata, &c.] præmiſit. [Accipite Spiritum Sanctum,] ut evidenter cunctis oſtenderet eum, qui Spiritum Sanctum non habet, peccata non poſſe tenere vel remittere. Porrò Spiritum Sanctum nemo, niſi intra eccleſiam accipit: quia & ipſam unitatem per gratiam facit. ¶ Unde non niſi congregatis in unum dictum eſt: [Accipite Spiritum Sanctum:] nec niſi ſuper congregatos in unum die Pentecoſtes* f *deſcendit Spiritus Sanctus. Sicut autem extra eccleſiam non accipitur, ita extra eam nihil operatur. Cùm ergo, ſicut & Apoſtolus ait, Spiritus* g *poſtulet* 2, *Spiritus impetret, extra eccleſiam nec poſtulare facit, nec impetrare. Unde Dominus dicturus, [Quodcunq;* h *petieritis, &c.] præmiſit. [Si duo ex vobis conſenſerint ſuper terram ex omni re, &c.] & iterum. [Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum:] nimirum cunctis oſtendens, ſe non habitare in cordibus eorum, qui ſuperbia ſingularitatem ſequuti, à corporis Chriſti compage ſemetipſos abrumpunt. In quibus autem Chriſtus non habitat, in eis Spiritus mentium ſciſſuras refugiens locum non habet. Cùm ergo peccata dimittere, vel tenere, excommunicare, vel reconciliare opus ſit Spiritus Sancti, & virtus Chriſti: apparet, quòd hi, qui extra eccleſiam ſunt, nec ligare poſſunt, nec ſolvere, nec reconciliando eccleſiaſticæ communioni reddere, nec excommunicando ejus ſocietate privare, quâ ipſi hæreſi, vel ſchiſmate polluti, ſive ſententiâ notati, penitus carere probantur. Unde, cum omnibus diſcipulis parem ligandi atq; ſolvendi poteſtatem Dominus daret, Petro pro omnibus, & p[illegible] omnibus claves regni cœlorum ſe daturum promiſit, dicens: [Tibi dabo claves regni cœlorum.] Quicunque ergo ab unitate [illegible] (quæ per Petrum intelligitur) fuerit alienus, execrare poteſt, conſecrare non valet: excommunicationis poteſtatem non habet. Unde Apoſtolus* b, *cùm fornicatorem Corinthium excommunicandum ſcriberet, ait: [Ego quidem abſens corpore, præſens autem ſpiritu, jam judicavi ut præſens, eum, qui ſic operatus eſt, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, congregatis vobis, & meo ſpiritu, cum virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti tradere hujuſmodi hominem ſatanæ in interitum carnis.] In quo formam excommunicationis oſtendens docuit, non niſi fidelem, & à fideli notandum. In nomine namque Domini, atq; ejus virtute cooperante, non niſi fidelis aliquid [illegible] valet: cùm nemo poſſit dicere, [Dominus* c *Ieſus, niſi in Spiritu ſancto.] Item cùm Dominus* d *prohibetur agnum comedi [illegible] catholicam eccleſiam, qui profeſſione fidei ab ea ſunt alieni, [illegible] jus participatione, quam ſuo arbitrio reliquerunt, non repulſi, ſed abire permittuntur: ſicut illi, qui audientes, [Niſi* e *[illegible] caveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem,] dixerunt: [Durus eſt hic ſermo, & quis poteſt eum audire?] [illegible] ita abierunt retrorſum, non repulſi, ſed abire permiſſi. [illegible] Apoſtolus* f, *cùm de excommunicandis ageret, præmiſit: [Si is qui] frater, &c.] De infidelibus autem ſuppoſuit, dicens: [Eos, qui foris ſunt, Dominus judicabit.] De his autem, qui intus ſunt, [illegible] judicium commiſit. Sicut autem ex eo, quod Apoſtolus ait, [illegible] ter,] & ex his, quæ de fidelibus & infidelibus ſuppoſuit, [illegible] non niſi fidelem excommunicandum, ita ex eo, quòd fidelibus [illegible] tùm hoc ſcribitur, vel potius, quia ſicut ille, qui benedicit, [illegible] eſt eo, cui benedicitur: ita qui ex officio maledicit, [illegible] cui maledicitur, liquidò conſtat eum, qui ab integritate catholicæ [illegible] dei recedit, maledicendi vel benedicendi poteſtatem [illegible] re. Catholicum namq;, utpote ſe ſuperiorem, maledicere [non va]let: in alienum à fide, tanquam in ſibi æqualem, ſententiam [ferre] non poteſt. Hæc autem, quæ de hæreticis, atq; ſchiſmaticis, [&] excommunicatis dicta ſunt, videlicet, quòd ligandi vel ſolvendi [po]teſtatem non habeant, multorum auctoritatibus probantur.*

1 ¶ Sin autem] *Non defuerunt, qui crederent [illegible] Alexandri. Sed apud Ivonem & in Pannormia [illegible] & in vetuſtis Gratiani codicibus hìc eſt ea nota, quæ ſolet [illegible] verbis Gratiani. Et eſt ſecundum membrum [illegible] quæſtionis principio à Gratiano propoſitæ: omniaq; [illegible] quæ dicuntur, ad id confirmandum concurrunt.*

2 ¶ Spiritus poſtulet] *Verba ipſa Apoſtoli [illegible]* militer autem & Spiritus adjuvat infirmitatem [noſtram]. Nam quid oremus, ſicut oportet, neſcimus, ſed ipſe Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. *[illegible] autem interlineari ad eum locum ſunt verba ſequentia,* impetret.

C. V. ¶ *Non ſolvitur vel ligatur, niſi quod auctoritas beati Petri ſolverit vel ligaverit.*

Ait enim Leo Papa *ſerm. 3. in anniverſario ſuæ aſſumptionis, & ſerm. 2. de natali Apoſtolorum.*

MAnet g ergo Petri privilegium, ubicunque [ex i]pſius fertur æquitate judicium, nec nimia eſt ſeveritas, vel remiſſio, ubi nihil erit ligatum, [nihil ſo]lutum, niſi quod beatus Petrus aut ſolverit, aut [liga]verit.

C. VI. ¶ *In perſona Petri, ligandi & ſolvendi eccleſia poteſtatem accepit.*

Item Auguſtinus *ſuper Ioannem, tract. [illegible] ad c. 12.*

QVodcunque h ligaveris ſuper terram, erit [liga]tum & in cœlo.] Si hoc Petro tantùm [illegible]

a *al. dixit.* b *Poly. l. 1. tit. 16.* c *al. procederent.* d *Ivo p. 14. c. 57. Pann. l. 5. c. 133.* e *Ioan. 20.* f *Act. 2.* g *Rom. 8.* h *Matth. 18.*

a *Matth. 16.* b *1. Cor. 5.* c *1. Cor. 12.* d [illegible] e *Ibidem.* f *1. Cor. 5.* g *Poly. l. 3. tit. 1.* h *Poly.* [illegible] *tit. 2. Matth. 16.*

non hoc facit eccleſia. Si autem in eccleſia fit (utique quæ in terra ligantur, in cœlo ligentur, & quæ ſolvuntur in terra, ſolvantur in cœlo: quia cùm excommunicat eccleſia, in cœlo ligatur excommunicatus: cùm reconciliat eccleſia, in cœlo ſolvitur reconciliatus.) Si ergo hoc in eccleſia fit, Petrus quando claves accepit, eccleſiam ſanctam ſignificavit. Si in Petri perſona ſignificati ſunt in eccleſia boni, in Iudæ perſona ſignificati ſunt in eccleſia mali.

C. VII. ¶ *Suis meritis firmus, nonnunquam turbatur alienis.*

Item Ambroſius *ad c. 5. Lucæ.*

NOn *a* turbatur navis, quæ Petrum habet: turbatur illa, quæ Iudam habet. Etſi multa illic diſcipulorum merita navigabant, tamen eam adhuc perfidia proditoris agitabat. In utraque Petrus: ſed qui ſuis meritis firmus eſt, turbatur alienis. Caveamus igitur perfidum, caveamus proditorem: ne per unum fluctuemus plurimi. Ergo non turbatur hæc navis, in qua prudentia navigabat, abeſt perfidia, fides aſpirat *b*. Quemadmodum enim turbari poterat, cui præerat is, in quo eſt eccleſiæ firmamentum? Illic ergo turbatio, ubi modica fides: hic ſecuritas, ubi perfecta dilectio. Denique etſi aliis imperatur, ut laxent retia ſua, ſoli tamen Petro dicitur. *c* [Duc in altum,] hoc eſt, in profundum diſputationum. Quid enim tam altum, quàm altitudinem divitiarum videre, ſcire Dei filium, & profeſſionem divinæ generationis aſſumere, quam licet mens nequeat humana plenè rationis inveſtigatione comprehendere, fidei tamen plenitudo complectitur.

¶ *In pleriſq. vetuſtis eſt tantum*, Item Ambroſius. *In vulgatis autem addebatur*, ſuper Marcum.

C. VIII. ¶ *Solus Petrus accepit mandatum, ut hamo piſcem caperet.*

Idem *ibidem paulò inferius.*

EST *d* aliud *e* Apoſtolicum piſcandi genus: quo genere ſolum Petrum piſcari dominus jubet, dicens: Mitte *f* hamum, & eum piſcem qui primus aſcenderit, tolle, &c.]

C. IX. ¶ *Nulla perturbatio à tramite Apoſtolicæ ſedis retrahat, quæ omnes hæreſes ſemper deſtruxit.*

Item Lucius Papa *Epiſcopis Galliæ, & Hiſpaniæ.*

A Recta *g* ergo fide, & Apoſtolico tramite propter ullam perſecutionem *h* nolite recedere, ſcientes, quoniam juxta Salvatoris ſententiam, beati *i* ſunt, qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam. Hæc eſt Apoſtolorum viva traditio: hæc vera charitas, quæ prædicanda eſt, & præcipuè diligenda ac fovenda, atque fiducialiter ab omnibus tenenda: hæc ſancta & Apoſtolica mater omnium eccleſiarum Chriſti eccleſia: quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probatur: nec hæreticis novitatibus depravata ſuccumbit: ſed, ut in exordio normam fidei Chriſtianæ percepit ab auctoribus ſuis Apoſtolorum Chriſti Principibus, illibata finetenus manet.

C. X. ¶ *Fides Romanæ eccleſiæ omnem hæreſim deſtruxit, nullam fovet.*

Item Sixtus Papa II. *ad Gratum Epiſcopum, epiſt. 1.*

MEmor *k* ſum, me ſub illius nomine eccleſiæ præſidere, cujus à domino Ieſu Chriſto eſt confeſſio glorificata: & cujus fides nullam *l* hæreſim unquam fovit, ſed omnes quidem hæreſes deſtruit. Intelligo autem mihi aliter non licere, quàm ut omnes conatus meos ei cauſæ, in qua univerſalis eccleſiæ ſalus infeſtatur, impendam, &c.

a Poly. l. 7. tit. 3. Anſ. l. 1. c. 37. b al. ſuperat. c Luc. 5. Matth. 16. d Eſt & aliud. e Poly. ibid.] orig. f Matth. 16. g Poly. l. 1. tit. 3. Anſ. l. 1. c. 35. h al. perturbationem. i Matt. 5. Felix 1. epiſt. 3. Marc. 1. ad Athanaſium. k Anſ. l. 1. c. 36. Poly. l. 1. tit. 3. l al. nullum unquam fallit, ſed.

C. XI. ¶ *Nullis hæreſibus Romana ſuccubuit eccleſia.*

Item Euſebius Papa *Epiſcopis Thuſciæ, epiſt. 3.*

IN ſede Apoſtolica extra maculam ſemper eſt catholica ſervata religio.

C. XII. ¶ *Ad Romanam referatur eccleſiam, quoties ratio fidei ventilatur.*

Item Innocentius Papa *Epiſcopis concilii Milevitani, epiſt. 26.*

QVoties *a* fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & Coepiſcopos noſtros non niſi ad Petrum, id eſt, ſui nominis, & honoris authorem referre debere (veluti nunc retulit veſtra dilectio:) quod per totum mundum poſſit eccleſiis omnibus in commune prodeſſe.

C. XIII. ¶ *Chriſtianæ religionis zelum Romana eccleſia præ cæteris habuit.*

Item Iulius Papa *ad Epiſcopos orientales, epiſt. 1.*

OFficii *b* noſtri conſideratione non eſt nobis diſſimulare, non eſt tacere libertas *c*, quibus major cunctis Chriſtianæ religionis zelus incumbit.

C. XIV. ¶ *Aliorum ora non timet fides, quam Romana commendat eccleſia.*

Item Hieronymus *ad Damaſum in expoſitione Symboli.*

HÆc *d* eſt fides, Papa beatiſſime, quam in eccleſia catholica didicimus, quamque ſemper tenuimus & tenemus: in qua ſi minus peritè, aut parum cautè fortè aliquid poſitum eſt, emendari cupimus à te, qui Petri & fidem, & ſedem tenes. Sin autem hæc noſtra confeſſio Apoſtolatus tui judicio comprobatur, quicunque me culpare *e* voluerit, ſe imperitum, vel malevolum, vel etiam non catholicum, non *f* me hæreticum comprobabit. *Item.* ¶ Sancta 1 Romana eccleſia, quæ ſemper immaculata manſit, & domino providente, & beato Apoſtolo opem ferente in futuro manebit, ſine ulla hæreticorum inſultatione firma, & immobilis omni tempore perſiſtet.

1 Sancta] *Hæc videntur ſumpta ex epiſtola Marci Papæ ad Anthanaſium, ſed alio modo aptata. Nam apud illum poſt alia quædam ſic legitur,* Non, ut nos aliquid ſiniſtrum, veſtra ex parte arbitremur: ſed nos & vos, illoſque abſque ulla in poſterum titubatione unum ſentire optaremus: & ſancta Romana eccleſia, quæ ſemper immaculata manſit, & domino providente, & beato Petro Apoſtolo opem ferente, & in futuro manebit ſine ulla hæreticorum inſultatione firma, & immobilis omni tempore perſiſtit.

C. XV. ¶ *Aliud, quàm Romana eccleſia neq. ſentire, neq. docere permittitur.*

Item Marcellus Papa *univerſis Epiſcopis per Antiochiam conſtitutis, epiſt. 1.*

ROgamus *g* vos fratres, ut non aliud doceatis, neque ſentiatis, quàm quod à beato Petro Apoſtolo, & reliquis Apoſtolis, & patribus accepiſtis. Ab illo enim primò inſtructi eſtis. Ideò non oportet vos proprium derelinquere Patrem, & alios ſequi. Ipſe enim caput eſt totius eccleſiæ: cui ait Dominus, [Tu *h* es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, &c.] Ejus enim ſedes primitus apud vos fuit: quæ poſtea, jubente domino, Romam tranſlata eſt: cui, adminiculante gratia divina, hodierna præſidemus die. Nec ab ejus diſpoſitione vos deviare oportet: ad quam cuncta majora eccleſiaſtica negotia, divina diſponente gratia, juſſa ſunt referri: ut ab ea regulariter diſponantur, à qua ſumpſêre principia. Si verò veſtra Antiochena

a Poly ibid. Anſel. l. 1. c. 27. & l. 2. c. 54. b Anſel. 1. ca. 38. c al. liberum. d Poly. ibid. e al. maculare. f al. ſed hæreticum. g Polycarp. lib. 1. tit. 15. Anſelmus libro 1. cap. 15. h Matth. 16.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

quæ olim prima erat, Romanæ ceſſit ſedi, nulla eſt, quæ ejus non ſit ſubjecta ditioni.

¶ *In hoc capite aliqua ſunt addita, & in ſuum locum reſtituta ex originali. Gloſſa autem ad verbum,* oportet, *facilè tranſponi poteſt.*

C. XVI. ¶ *Alexandrina eccleſia à Romana diſſentire non licet.*

Item Leo *Papa Dioſcoro Epiſcopo Alexandrino, epiſt. 79. al. 81.*

CVm *a* beatiſſimus Petrus Apoſtolicum *b* à domino acceperit principatum, & Romana eccleſia in ejus permaneat inſtitutis, nefas eſt credere, quòd ſanctus diſcipulus ejus Marcus, qui Alexandrinam primus eccleſiam gubernavit, aliis regulis traditionum 1 ſuarum decreta formaverit: cùm ſine dubio de eodem fonte gratiæ unus ſpiritus fuerit & diſcipuli, & magiſtri: nec aliud ordinatus tradere potuerit, quàm quod ab ordinatore ſuſcepit.

1 ¶ Traditionum] *Sic eſt emendatum ex duobus vetuſtis Gratiani codicibus, Anſelmo, & originali ipſo. Antea legebatur,* aliis regulis, & traditionibus ſua decreta firmaverit.

C. XVII. ¶ *Profeſſione ſuæ fidei aurem erroris Romana abſcidit eccleſia.*

Item Ambroſius *in commentariis ad c. 22. Lucæ, lib. 10. c. 12.*

SI *c* Petrus volens percuſſit aurem, docuit quòd aurem habere in ſpecie non deberent, quam in miniſterio *d* non haberent. Sed bonus dominus & ipſi refundit auditum: ſecundùm prophetica *e* dicta demonſtrans & ipſos, ſi convertantur, poſſe ſanari, qui in paſſione domini vulnerati ſunt: eò quòd omne peccatum fidei *f* myſteriis abluatur. Tollit *g* ergo Petrus aurem. Quare Petrus? Quia ipſe eſt, qui accepit claves regni cœlorum. Ille enim condemnat, qui & abſolvit: quoniam ligandi & ſolvendi idem adeptus eſt poteſtatem. Tollit autem malè audientis, tollit autem gladio ſpiritali aurem interiorem malè intelligentis. Caveamus, ne cui tollatur auricula, dum *h* legitur paſſio domini. Si ad divinitatem ejus referimus infirmitatem corporeæ paſſionis, exciditur auricula, & exciditur à Petro: qui non paſſus eſt Chriſtum Prophetam æſtimari: ſed Dei filium docuit fideli confeſſione ſignari.

¶ *Citabatur antea ex Gregorio, apud quem non eſt inventum.*

C. XVIII. ¶ *Extra unitatem ſanctæ eccleſiæ Spiritus Sanctus non accipitur.*

Item Cyprianus *in tractatu de unitate eccleſiæ.*

LOquitur *i* Dominus ad Petrum: [Ego *k* dico tibi, inquit, quia tu es Petrus, & ſuper iſtam petram ædificabo eccleſiam meam.] Super unum ædificat eccleſiam: & quamvis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam, parem poteſtatem tribuat, & dicat: [Sicut *l* miſit me pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum Sanctum, tamen ut unitatem manifeſtaret, unitatis ejusdem originem ab uno incipientem ſua auctoritate diſpoſuit. Hoc erant utique & cæteri Apoſtoli, quod fuit & Petrus, pari conſortio præditi, & honoris & poteſtatis. Sed exordium ab unitate proficiſcitur: ut eccleſia una monſtretur: quam unam eccleſiam etiam in Cantico canticorum Spiritus Sanctus ex perſona domini deſignat, & dicit: *m* [Vna eſt columba mea, perfecta mea: una eſt matri ſuæ, electa genetrici ſuæ.] Hanc eccleſiæ unitatem 1 qui non tenet, tenere ſe fidem credit? Qui eccleſiæ renititur & reſiſtit, in eccleſia ſe eſſe confidit? Quando & beatus Apoſtolus Paulus hoc idem doceat, & ſacramentum unitatis oſtendit, & dicens: [Vnum *a* corpus, & unus Spiritus: una ſpes vocationis veſtræ. Vnus dominus, una fides, unum baptiſma, unus Deus.] Quam unitatem tenere firmiter, & vindicare debemus, maximè Epiſcopi, qui in eccleſia præſidemus, ut epiſcopatum ipſum unum, atque indiviſum probemus. Nemo fraternitatem mendacio fallat: nemo fidei veritatem perfida *b* prævaricatione corrumpat. ¶ Epiſcopatus unus eſt: cujus à ſingulis in ſolidum pars tenetur. Eccleſia una eſt, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur: quomodo ſolis multi radii, ſed lumen unum: & rami arboris multi, ſed robur unum tenaci radice fundatum: & cùm de fonte uno rivi plurimi defluunt, numeroſitas licet diffuſa videatur exundantis copiæ largitate: unitas tamen ſervatur in origine. Avelle radium ſolis à corpore, diviſionem lucis unitas non capit. Ab arbore *c* frange ramum: fractus germinare non poterit. A fonte præcide rivum, præciſus areſcet. Sic & eccleſia domini luce perfuſa per orbem totum radios ſuos porrigit: unum tamen lumen eſt, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis ſeparatur. Ramos ſuos in univerſam terram copia ubertatis extendit: profluentes largiter rivos latius pandit: unum tamen caput eſt, & origo una, & una mater eſt fœcunditatis ſucceſſibus copioſa *d*. Illius fœtu naſcimur: illius lacte nutrimur: ſpiritu ejus animamur. Adulterari non poteſt ſponſa Chriſti: incorrupta eſt & pudica. Vnam domum novit: unius cubiculi ſanctitatem caſto pudore cuſtodit.

1 ¶ Vnitatem] *Quæ ſequuntur uſque ad verſ.* Quia [illegible] *addita ſunt ex originali: ex quo alia etiam & addita, & emendata ſunt.*

C. XIX. ¶ *Non habet Deum Patrem, univerſalis eccleſiæ relinquens unitatem.*

Idem *ibidem paulò inferius.*

ALienus *e* eſt, profanus eſt, hoſtis eſt: habere jam non poteſt Deum patrem, qui eccleſiam non habet matrem. *Item infrà.* ¶ Dominus enim cum diſcipulis ſuis unanimitatem ſuaderet, & pacem: [Dico, *inquit*, vobis, quoniam ſi duobus 1 ex vobis convenerit in terra de omni re, quamcunque petieritis, continget vobis a patre meo, qui in cœlis eſt. Vbicunque enim fuerint duo aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis ſum.] oſtendens non multitudini, ſed unanimitati deprecantium plurimum tribui. [Si duobus, inquit, ex vobis convenerit in terra:] unanimitatem prius poſuit: concordiam pacis antè præmiſit: ut conveniat nobis fideliter, & firmiter docuit. Quomodo autem poteſt ei cum aliquo convenire, cui cum corpore ipſius eccleſiæ, & cum univerſa fraternitate non convenit? Quomodo poſſunt duo, aut tres in nomine Chriſti colligi, quos conſtat à Chriſto, & ab ejus Evangelio ſeparari?

1 ¶ Si duobus] *Sic legitur in octo vetuſtis beati Cypriani codicibus, & hîc, & aliis locis, ubi hæc Evangelii ſententia affertur: vulgatis tamen eſt, ut antea apud Gratianum.* Si duo ex vobis convenerint.

C. XX. ¶ *Ligandi & ſolvendi non habet poteſtatem, qui unitatem pacis catholicæ non habet.*

Item Auguſtinus *libro ſeptimo de baptiſmo, c. 51.*

OMnibus *g* conſideratis puto me non temerè dicere alios ita eſſe in domo Dei, ut ipſi etiam ſint eadem domus Dei, quæ dicitur *h* ædificari ſuper petram, quæ unica *i* columba appellatur, quæ ſponſa pulchra ſine macula, & ruga & hortus concluſus, fons ſignatus, puteus aquæ vivæ, paradiſus cum fructu pomorum

a *Anſ. l. 1. c. 30.* b *al. Apoſtolus.* c *Ioan. 18.* d *myſterio.] orig.* e *Eſa. 35.* f *al. in miniſterio fidei.* g *Matt. 16.* h *abeſt ab orig.* i *Omittuntur aliquot verba.* k *Matt. 16.* l *Ioan. 20.* m *Cant. 6.*

a *Epheſ. 4.* b *al. perfidiæ.* c *fractum orig.* d *al. [illegible] rioſa.* e *Poly. ibid. Anſ. l. 5. c. 2.* f *Matth. 18.* g *Anſ. [illegible] cap. 3. Poly. l. 7. tit. 3.* h *Matth. 16.* i *Cant. 4.*

domus etiam claves *a* accepit, ac poteſtatem ſolvendi & ligandi. Hanc domum ſi quis corripientem, corrigentemq́ue contempſerit, [ſit *b* tibi, inquit, ſicut ethnicus & publicanus.] De hac domo dicitur, *c* [Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.] & [Qui *d* habitare facit unanimes in domo.] & [Iocundatus *e* ſum in his, quæ dicta ſunt mihi, in domum Domini ibimus.] & [Beati *f*, qui habitant in domo tua Domine: in ſæcula ſæculorum laudabunt te.]

¶ *Antea & hoc, & ſequens caput tribuebantur Hieronymo, quemadmodum etiam apud Anſel. & in Polyc.*

C. XXI. ¶ *Varia crimina variis ſunt pœnis afficienda.*

Idem *libro ſecundo, capite ſexto.*

NOn afferamus ſtateras *g* doloſas, ubi appendamus quod volumus, & quomodo volumus pro arbitrio noſtro, dicentes, hoc grave, hoc leve eſt: ſed afferamus divinam ſtateram de ſcripturis ſanctis, tanquam de theſauris Dominicis, & in illa, quid ſit gravius, appendamus: imò non appendamus, ſed à Domino appenſa recognoſcamus. Tempore illo, quo Dominus priora delicta recentibus pœnarum exemplis cavenda monſtravit. *h* & idolum fabricatum, atque adoratum eſt, & propheticus liber ira Regis contemptoris incenſus, & ſchiſma tentatum: & idololatria gladio punita eſt, exuſtio libri bellica cæde, & peregrina captivitate, ſchiſma hiatu terræ, ſepultis auctoribus vivis, & cæteris cœleſti igne conſumptis. Quis jam dubitaverit hoc eſſe ſceleratius commiſſum, quod eſt gravius vindicatum?

C. XXII. ¶ *Ex ſola eccleſia ſacrificium Dominus accepit.*

Item Gregorius *in* I *moralibus, lib. 35. c. 6.*

QVia *k* ex ſola eccleſia catholica veritas conſpicitur, apud ſe eſſe locum Dominus perhibet, de quo videatur. In petra Moyſes *l* ponitur, ut Dei ſpeciem *m* contempletur: quia, niſi quis fidei ſoliditatem tenuerit, divinam præſentiam non cognoſcit. De qua ſoliditate Dominus dicit, *n* [Super hanc petram ædificabo, &c.] *& ſupra.* ¶ Sola quippe eſt, per quam ſacrificium Dominus libenter accipiat: ſola, quæ pro errantibus fiducialiter intercedat. Vnde etiam de agni hoſtia Dominus præcepit, dicens: *o* [In una domo comedetur: nec efferetis de carnibus ejus foras.] In una namque domo agnus comeditur: quia in una catholica eccleſia, vera hoſtia redemptoris immolatur. De cujus carnibus divina lex *p* efferri foras prohibet: quia ſanctum *q* dari canibus vetat. Sola eſt, in quo bonum fructuosè peragitur: unde & mercedem *r* denarii, non niſi qui intra vineam laboraverunt, acceperunt. Sola eſt, quæ intra ſe poſitos valida charitatis compage cuſtodit. Vnde & aqua *ſ* diluvii arcam quidem ad ſublimiora ſuſtulit: omnes autem, quos extra arcam invenit, extinxit.

C. XXIII. ¶ *Non exhibet fidem Chriſto, qui corpus ejus diſcerpit.*

Item Ambroſius *in oratione funebri de obitu fratris.*

ADvocavit *t* ad ſe Cyprianus 1 Epiſcopum Satyrum, nec ullam veram putavit, niſi veræ fidei gratiam: percunctatusq́ue ex eo eſt, utrúmnam de Epiſcopis catholicis eſſet, hoc eſt, ſi cum Romana eccleſia conveniret. Et fortè ad id locorum in ſchiſmate regionis illius eccleſia erat. Lucifer enim ſe à noſtra communione tunc temporis diviſerat: & quanquam pro fide exulaſſet, & fidei ſuæ reliquiſſet hæredes, non putavit tamen fidem eſſe in ſchiſmate. Nam etſi fidem erga Deum tenerent, tamen erga Dei eccleſiam non tenebant, cujus patiebantur velut quosdam artus dividi, & membra lacerari. Etenim cùm propter eccleſiam Chriſtus paſſus ſit, & corpus Chriſti eccleſia ſit, non videtur ab his exhiberi Chriſto fides, à quibus evacuatur paſſio ejus, corpusq́ue diſtrahitur. Itaque quamvis gratiæ fœnus 2 teneret, & metueret tanti nominis debitor navigare, tamen eò tranſire maluit, ubi tutò poſſet exolvere. Iudicabat enim divinæ ſolutionis 3 gratiam in effectu ac fide eſſe, quam quia *a* ſtatim ubi primùm copia liberior eccleſiæ fuit, implere non diſtulit, Dei gratiam & accepit deſideratam, & ſervavit acceptam.

1 ¶ Cyprianus] *Apud B. Ambroſium & Anſelmum legitur.* Advocavit ad ſe Epiſcopum Satyrus. *Narrat enim Ambroſius Satyrum fratrem ſuum, cùm in Sardiniam appuliſſet, ad ſe Epiſcopum Sardum vocâſſe, ut ſciret Luciferianusvé, an catholicus eſſet. Sed ob gloſſam, & eum, qui caſum ſcripſit, non eſt mutatum.*

2 ¶ Fœnus] *Antea legebatur*, fœdus. *Reſtitutum eſt ex aliquot vetuſtis exemplaribus, originali, & cæteris collectoribus.*

3 ¶ Solutionis] *In aliquot manuſcriptis, & apud B. Ambroſium, & cæteros collectores legitur*, divinæ ſolutionem gratiæ. *Sed ob gloſſam non eſt emendatum, opera pretium fuerit integrum Ambroſii locum perlegere.*

C. XXIV. ¶ *Etiam corpore ab eo recedendum eſt, qui fidem Chriſti non habet.*

Item Beda *ſuper epiſtolam Ioannis ſecundam, cap. unico.*

OMnis *b*, qui recedit, & non permanet in doctrina Chriſti, Deum non habet. Qui permanet in doctrina Chriſti, hic & Patrem, & filium habet. Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum: nec Ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi, Ave, communicat ejus malignis operibus.] Hæc Ioannes de Schiſmaticis, ſive hæreticis deteſtandis: quæ verbis docuit, etiam factis exhibuit *c*. ¶ Narrat *d* enim de illo auditor illius ſanctiſſimus, & martyr fortiſſimus Polycarpus, Smyrnæorum antiſtes, quòd tempore quodam, cùm apud Epheſum balneas lavandi gratia fuiſſet ingreſſus, & vidiſſet ibi Cerinthum, exilierit continuò, & diſceſſerit non lotus, dicens, Fugiamus hinc, ne & balneæ ipſæ corruant, in quibus Cerinthus lavat inimicus veritatis. Idem etiam Polycarpus Marcioni aliquando cùm occurriſſet, dicenti ſibi, agnoſcis nos? reſpondit, agnoſco primogenitum Satanæ.

C. XXV. ¶ *Profanus eſt, extra eccleſiam beati Petri agnum comedere tentans.*

Item Hieronymus *ad Damaſum.*

QVoniam *e* vetuſto 1 oriens inter ſe populorum furore colliſus indiſciſſam *f* Domini tunicam & deſuper textam per fruſta diſcerpit, & Chriſti vineam vulpes exterminant, ut inter lacus contritos, qui non habent aquam, difficile, ubi fons *g* ſignatus: & hortus ille concluſus ſit, poſſit intelligi, ideo mihi cathedram Petri, & fidem Apoſtolico *h* ore laudatam cenſui conſulendam, inde nunc meæ animæ poſtulans cibum, unde olim Chriſti veſtimenta ſuſcepi. Neque verò tanta vaſtitas elementi liquentis, & interjacens longitudo terrarum me à pretioſæ margaritæ potuit inquiſitione prohibere. Vbicunque *i* fuerit corpus, illuc congregantur aquilæ. Profligato à ſobole mala patrimonio apud vos ſolos incorrupta Patrum ſervatur hæreditas. Ibi ceſpite terra fœcundo Dominici *k* ſeminis puritatem

a *Epheſ. 5.* b *Matth. 16.* c *Pſal. 25.* d *Pſalm. 67.* e *Pſalm. 121.* f *Pſalm. 83.* g *Prov. 11. Oſeæ 12. Amos 8.* h *Exod. 32. Hier. 36. Num. 16.* i *Et Aug. ſerm. 181. de tempore, c. 12.* k *Anſ. l. 1. c. 56. Poly. 7. tit. 3.* l *Exod. 33.* m *alit. faciem.* n *Matth. 16.* o *Exod. 12.* p *al. juſſio.* q *Matth. 7.* r *Matth. 20.* ſ *Geneſ. 7.* t *Anſelmus lib. 12. cap. 48. Poly. l. 7. tit. 4.*

a *quidem.] orig.* b *2. Ioan. 1.* c *al. exercuit.* d *Irenæus l. 3. c. 3. Euſebius l. 4. c. 14.* e *Anſ. l. 1. c. 64. Poly. l. 9. tit. 4.* f *Ioan. 19.* g *Cant. 2. Hier. 2.* h *Rom. 1.* i *Ibid. 24.* k *Matth. 13.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

centeno fructu refert: hic obruta ſulcis frumenta in lolium, avenaſque degenerant. Nam in occidente ſol juſtitiæ oritur: in oriente autem Lucifer *a* ille, qui ceciderat, ſupra ſydera poſuit thronum ſuum. Vos *b* eſtis lux mundi, vos ſal terræ, vos aurea vaſa *c* & argentea: hic teſtacea vaſa vel lignea, virga 2 ferrea, & æterno operiuntur incendio. Quamquam igitur tui me terreat magnitudo, invitat tamen humanitas. A ſacerdote victima *d* ſalutem, à paſtore præſidium ovis flagito. Faticat *e* invidia Romani culminis, recedat ambitio. Cum ſucceſſore piſcatoris, & diſcipulo crucis loquor. Ego nullum præmium *f*, niſi Chriſtum ſequens, beatitudini tuæ, id eſt, cathedræ Petri communione conſocior. Super *g* illam petram ædificatam eccleſiam ſcio. Quicunque *h* extra hanc domum agnum comederit, profanus eſt. Si quis in arca Noë *i* non fuerit, peribit regnante diluvio. Et quia pro meis facinoribus ad eam ſolitudinem commigravi, quæ Syriam juncto Barbariæ fine determinat *k*, nec poſſum ſanctum Domini, tot interjacentibus ſpatiis, à ſanctimonia ſua ſemper expetere: ideò hic collegas tuos Ægyptios confeſſores ſequor, & ſub onerariis navibus parva navicula deliteſco. Non novi Vitalem: Meletium reſpuo, ignoro Paulinum. Quicunque *l* tecum non colligit, ſpargit: hoc eſt, qui Chriſti non eſt, Antichriſti eſt.

1 ¶ Vetuſto] *Antea legebatur*, vetus. *Emendatum eſt ex originali, quoniam gloſſa nihilominus convenit.*

2 ¶ Virga ferrea] *Apud B. Hieronymum legitur*, Virgam ferream, & æternum operiuntur incendium. *Sed ob gloſſam non eſt emendatum: quæ etiam cauſa fuit, cur aliquot aliis locis ſatis viſum fuerit indicare in margine lectionem ipſam originalis.*

C. XXVI. ¶ *Hæreticorum conſortia à catholicis ſunt fugienda.*

Item Ambroſius *in commentariis ad 9. c. Lucæ.*

QVæ *m* dignior domus Apoſtolicæ prædicationis ingreſſu, quàm ſancta eccleſia? an quis præferendus magis omnibus videtur eſſe, quàm Chriſtus? qui *n* pedes ſuis lavare conſuevit hoſpitibus, & quoſcunque ſua receperit domo, pollutis non patitur habitare veſtigiis, ſed maculoſos, licet vitæ prioris, in reliquum tamen dignatur mandare *o* proceſſus? Hic eſt igitur ſolus, quem nemo deſerere debet, nemo mutare: cui bene dicitur *p*: [Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes, & nos credimus.] Vides executorem cœleſtium præceptorum, qui quoniam non mutavit hoſpitium, cœleſtis conſortium habitationis *q* emeruit? Fides igitur in primis eccleſiæ quærenda mandatur: in quá, ſi Chriſtus habitator ſit, haud dubiè ſit legenda. Sin verò populus perfidus, aut præceptor hæreticus deformet habitaculum, vitanda hæreticorum communio, fugienda ſynagoga cenſetur, excutiendus pedum pulvis: ne fatiſcentibus perfidiæ ſterilis ſiccitatibus, tanquam humi arido, arenoſoque mentis tuæ veſtigium polluatur. Nam ſicut corporeas infirmitates populi fidelis ſuſcipere in ſe debet Evangelii prædicator, & tanquam propriis inania geſta pulveri comparanda allevare atque abolère veſtigiis, juxta quod ſcriptum eſt, [Quis *r* infirmatur, & ego non infirmor?] ita, ſi qua eſt eccleſia, quæ fidem reſpuat, nec Apoſtolicæ prædicationis fundamenta poſſideat, ne quam labem perfidiæ poſſit aſpergere, deſerenda eſt. Quod Apoſtolus quoque evidenter aſſeruit, dicens: *ſ* [Hæreticum hominem poſt unam & ſecundam correptionem devita.

a *Eſa. 14.* b *Matth. 5.* c *2. Tim. 2.* d *victimam ſalutis.*] *orig.* e *Faceſſat.*] *vera lectio.* f *primùm.*] *orig.* g *Matth. 16.* h *Exod. 12.* i *Gen. 7.* k *al. diſterminat.* l *Matt. 12.* m *Anſ. l. 5. c. 23. Poly. l. 3. tit. ult.* n *Ioan. 13* o *mutare.*] *orig.* p *Ioan. 6.* q *al. conſecrationis. Poly. l. 7. tit. 7.* r *2. Cor. 11.* ſ *ad Tit. 3.*

C. XXVII. ¶ *Nec peccatis ſolvi, nec cœleſte regnum ingredi poteſt, qui ab unitate eccleſiæ eſt diviſus.*

Item Beda a *ſuper Matthæum in homilia de feſto Apoſtolorum Petri & Pauli, ad c. 15. Matth.*

QVicunque *b* ab unitate fidei vel ſocietatis Petri A-poſtoli quolibet modo ſemetipſos ſegregant, tales nec vinculis peccatorum abſolvi, nec januam poſſunt regni cœleſtis ingredi.

C. XXVIII. ¶ *Non ſuſcipiuntur eorum ſacrificia, quorum fides reprobatur, & vita.*

Item Hieronymus *in Amos Prophetam, ad c. 5.*

ODi *c*, & projeci feſtivitates veſtras, & non capiam odorem cœtuum veſtrorum. Quòd ſi attuleritis mihi holocauſtomata & munera veſtra, non accipiam, & vota pinguium veſtrorum non reſpiciam.] ¶ Odit autem Deus, & non ſolùm odit, ſed & projecit feſtivitates eorum 1, qui non celebrant feſtivitates Dei. *ſed & poſt pauca.* ¶ Odiſſe 2 autem, & projicere, & non odorari, humana loquitur ſimilitudine, ut nos affectum Dei noſtris ſermonibus cognoſcamus. Et ſi obtulerint holocauſta, ut videantur jejunare, dare eleemoſynas, pudicitiam polliceri (quæ holocauſta ſunt vera,) non ea ſuſcipit Dominus, nec dignatur aſpicere pinguiſſima ho-ſtias eorum. Non enim ſacrificiorum magnitudinem, ſed offerentium merita, cauſaſque dijudicat. ¶ Vnde & vidua, quæ in Evangelio *e* in corbonam duo minuta miſerat, omnibus à Salvatore præfertur: quia Dominus non ea, quæ offeruntur, ſed voluntatem reſpicit offerentium.

1 ¶ Eorum] *In commentariis B. Hieronymi hîc, quemadmodum & aliis locis hujus capitis, ſunt aliquot verba interjecta. Ivo hoc loco habet ut Gratianus.*

2 ¶ Odiſſe] *Ante hæc verba apud B. Hieronymum* ... *vonem antecedit, c. odit. ſupra 1. q. 1.*

C. XXIX. ¶ *Vbi charitas non eſt, ibi fides vel juſtitia locum non habet.*

Item Auguſtinus *de ſermone Domini in monte, lib. 1. c. 9.*

VBi ſana fides non eſt, non poteſt eſſe juſtitia, quia juſtus ex fide vivit. Neque ſchiſmatici aliquid ſibi ex iſta mercede promittant, quia ſimiliter, ubi charitas non eſt, non poteſt eſſe juſtitia. Dilectio *g* enim proximi malum non operatur: quam ſi haberent, non dilaniarent corpus Chriſti, quod eſt eccleſia.

C. XXX. ¶ *A fide recedens, Spiritus perfectionem amittit.*

Item Innocentius Papa *ad Alexandrum, epiſt. 18.*

HÆretici *h*, cùm à fide catholica deſciverunt, perfectionem Spiritus, quam acceperant, amiſerunt.

C. XXXI. ¶ *Sacri officii 1 poteſtate penitus carent hæretici.*

Item Cyprianus *Magno filio ſalutem, lib. 1. epiſtola ſexta.*

DIdicimus *i* omnes omninò hæreticos & ſchiſmaticos nil habere poteſtatis ac juris. Propter quod Novatianus nec debet nec poteſt excipi, quò minus ipſe quoque extra eccleſiam conſiſtens, & contra pacem ac dilectionem Chriſti faciens inter adverſarios & Antichriſtos computetur. *& paulò poſt.* ¶ Eccleſia una eſt, quæ unà & intus eſſe & foris non poteſt. Si enim apud Novatianum eſt, apud Cornelium non fuit. Si vero apud Cornelium fuit, qui Fabiano Epiſcopo legitima ordinatione ſucceſſit, & quem præter ſacerdotii honorem

a *Ibi gloſſa ord.* b *Ivo p. 5. c. 35.* c *Ivo p. 2. c.* ... e *Marc.* ... *mos 5.* d *1. q. 1. odit Deus. aliquot verba omiſſa.* f *Abacuc 2. & Rom. 1.* g *Rom. 13.* h *1. qu. 1.* ... *Anſ. l. 11. c. 52. Poly. l. 7. tit. 5.* i *Anſ. l. 12. c. 41. Poly. l. 5.* ... *cimus.*] *orig.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

martyrio quoque Dominus glorificavit, Novatianus in eccleſia non eſt, nec Epiſcopus computari poteſt, qui Evangelica & Apoſtolica traditione contempta, nemini ſuccedens, à ſeipſo ortus *a* eſt. Habere namque, aut tenere eccleſiam nullo modo poteſt, qui ordinatus in eccleſia non eſt. *& paulò poſt.* ¶ Quòd *b* verò eundem, quem nos, Deum Patrem, eundem filium Chriſtum, eundem Spiritum Sanctum noſſe dicuntur, nec hoc adjuvare tales poteſt. *& infrà.* ¶ Invenimus *c* in tali facinore non ſolum duces & auctores, ſed etiam participes pœnis deſtinari, niſi à communione malorum ſe ſeparaverint, præcipiente per Moyſem Domino, & dicente. *d* [Separamini à tabernaculis hominum iſtorum duriſſimorum, & nolite tangere ab omnibus, quæ ſunt eis, ne ſimul pereatis in peccatis eorum.] Et quod comminatus per Moyſem Dominus fuerat, implevit, ut quiſquis ſe à Chore, & Dathan, & Abiron non ſeparaſſet, pœnas ſtatim pro impia communione perſolveret. Quo exemplo oſtenditur & probatur, obnoxios omnes & culpæ & pœnæ futuros, qui ſe ſchiſmaticis contra præpoſitos & ſacerdotes irreligioſa temeritate miſcuerint: ſicut etiam per Oſee *e* Prophetam Spiritus Sanctus teſtatur, & dicit: [Sacrificia eorum, tanquam panis luctus: omnes, qui manducant ea, contaminabuntur.] docens ſcilicet, & oſtendens omnes omninò cum auctoribus ſupplicio conjungi, qui fuerint eorum peccato contaminati. Quæ ergo apud eos merita eſſe circa Deum poſſunt, quibus ſupplicia divinitus irrogantur? *& infrà.* ¶ Si autem foris cuncti hæretici & ſchiſmatici non habent Spiritum Sanctum, & ideò apud nos eis *f* manus imponitur, ut hîc accipiatur, quod illic nec eſſe, nec dari poteſt: manifeſtum eſt nec remiſſionem peccatorum dari per eos poſſe, quos conſtet Spiritum Sanctum non habere.

† ¶ Officii] *Sic eſt emendatum ex pleriſq; vetuſtis. Antea legebatur,* ſacrificii.

C. XXXII. ¶ *Proprio ſpolientur honore, qui contra pacem eccleſiæ nituntur.*

Item Liberius Papa *in epiſtola ad Athanaſium.*

QVi contra *g* eccleſiæ pacem ſunt, ſi dignitatem aut cingulum militiæ *h* habeant, nudentur eis. Si autem ſunt privati, ſiquidem nobiles exiſtunt, ſuarum ſubſtantiarum proſcriptionem patiantur: ſi autem ignobiles, non ſolum in corpore verberentur, ſed exilio perpetuo caſtigentur.

C. XXXIII. ¶ *Nec conſecrat, nec conſecratur in ſchiſmate conſtitutus Epiſcopus.*

Item Pelagius Papa.

PVdenda *i*, ut ita dicam, rapina in diviſione eſt non conſecratus, ſed execratus Epiſcopus. Si enim ipſum nomen conſecrationis rationabili ac vivaci intellectu diſcutimus, is qui cum univerſali detrectat conſecrari eccleſia, conſecratus dici vel eſſe nulla ratione poterit. Conſecrare enim eſt, ſimul ſacrare. Sed ab eccleſiæ viſceribus diviſus, & ab Apoſtolicis ſedibus ſeparatus execrat ipſe potius, & non conſecrat. Iure ergo execratus tantùm, non conſecratus poterit dici, quem ſimul ſacrare in unitate conjunctis membris non agnoſcit eccleſia. Videamus tamen, utrum vel ipſarum conſuetudinem partium in ſua ordinatione *k* conſervaverint. Nempe is mos antiquus fuit, ut quia pro longinquitate vel difficultate itineris ab Apoſtolico oneroſum illis fuerat ordinari, ipſi ſe invicem Mediolanenſis & Aquileienſis ordinare Epiſcopi debuiſſent: ita tamen, ut in ea civitate, in qua erat ordinandus Epiſcopus, alterius civitatis pontifex occurrere debuiſſet: ut & ordinandi electio à præſenti ordinatore ex conſenſu univerſali, cui præficiendus erat, eccleſiæ melius ac facilius potuiſſet agnoſci: & in ſua, qui ad epiſcopatum provehendus erat, nec tamen ordinatori ſuo ſubdendus fuerat, ordinaretur eccleſia. Etenim cùm, ſicut dicimus, eccleſia una ſit, cui in Canticis canticorum dicitur *a*: [Vna eſt columba mea] nullam aliam eſſe conſtat, niſi quæ in Apoſtolica radice fundata: à quibus ipſam fidem in univerſo propagatam orbe non poteſt dubitari. Quod vobis licet notiſſimum omninò ſit, beati tamen Auguſtini teſtimonio comprobemus. Audite, quid in quodam opere ſuo præclariſſimus doctor dicat eccleſiæ. Ait enim: *b* [Quod ſi nullo modo rectè dici poteſt eccleſia, in qua ſchiſma eſt, reſtat, ut quoniam eccleſia nulla eſſe non poteſt, ea ſit quam in ſedis Apoſtolicæ per ſucceſſiones Epiſcoporum radice conſtitutam, nullorum hominum malitia (etiamſi nota excludi *c* non poſſit, ſed pro temporis ratione toleranda judicetur,) ullo modo valeat extinguere.]

C. XXXIV. ¶ *Unitati non communicat ſchiſmaticus conſentiens.*

Idem.

SChiſma *d* ſiquidem ipſum, quod Græcum nomen eſt, ſciſſuram ſonat. Sed in unitate ſciſſura eſſe non poteſt. Non ergo unitati communicant, qui ſchiſmaticis communicant. Partes ſibiipſi fecerunt, & ab eo, quod unum eſt, ut Apoſtoli *e* Iudæ jam verbis loquar, ſemetipſos ſegregantes, Spiritum non habent. Quibus omnibus illud efficitur, ut quia in unitate unum non ſunt, ut quia in parte eſſe voluerunt, ut quia ſpiritum non habent, corporis Chriſti ſacrificium habere non poſſint. ¶ Non autem nobis nunc illa quæſtio eſt, utrum tolerare malos, ſed utrum debeamus ſchiſmaticis ſociari. Si enim etiam ipſi, licet in ſuo ſenſu abundantes, intra materna tamen poſiti viſcera *f* quærerent veritatem, à nobis repellendi non erant, donec apud eos ratione duce rei veritas claruiſſet. Sed quia ſe ab univerſali eccleſia diviſerunt, ſicut beatus Auguſtinus *g* ait, omnis catholicus ſecurus eam partem deteſtatur, cui eccleſiam univerſalem Apoſtolicis ſedibus roboratam non communicare cognoſcit. Nec enim levigat crimen eorum, magis verò auget, quòd eos diu reſtitiſſe dixiſtis, ne Apoſtolicis communicantes ſedibus in ſua communione reciperent. In hoc enim dum & illi culpandi ſunt, qui communicare talibus voluerunt, multò magis tamen illi execrandi ſunt, qui non ſolùm in ſacerdotibus communionem Apoſtolicarum ſedium, verùm etiam in ipſis laicis ſpreverunt. Sed nec illud eis prodeſt, quòd eos in eiſdem literis vel ignorantiâ rationis, vel ſimplicitate intellectus ſui à noſtra ſe communione ſuſpendiſſe perhibetis. Idipſum enim magis eſt, propter quod ſchiſmatici ſunt: quia non eos diverſa ſentiendi judicium, ſed quædam apud ſe delata, ſibi tamen incognita metuentes, & contra Apoſtolicam ſedem temerè credentes, peſſima diviſit opinio. Quod ſchiſma ſpecialiter eſſe beatus denunciat Auguſtinus, *h* dicens de talibus. [Adverſus auctoritatem illarum eccleſiarum, quæ ab Apoſtolica *i* ſede epiſtolas accipere meruerunt, temerè credendo, immaniſſimum ſchiſmatis crimen à ſe propulſare non poterit.] Ad ſummam, aut illos eccleſiam eſſe creditis, [& cùm duæ eccleſiæ eſſe non poſſint, nos, quod abſit, ſchiſmaticos judicabitis:] aut ſi veram in Apoſtolicis ſedibus eſſe conſtat eccleſiam, & illos ab unitate diviſos cognoſcite, & communionis quæſtionem eſſe ſublatam, quam veram niſi in unitate conſtat eſſe non poſſe. Non *i* ergo, quaſi nulla

a al. ordinatus. b 7. 1. deniq; §. quòd verò. c 1. q. 1. ſi quis inquit. §. quare qui. d Num. 16. e Oſee 9. f abeſt ab orig. g Anſ. l. 5. c. 63. h al. aut malitiam. i Anſel. l. 12. c. 42. Poly. l. 7. tit. 5. k al. ex ordinatione.

a Cant. 5. b Simile quiddam ſup. diſt. 11. cap. palam. c al. & excludi. d Anſ. l. 12. c. 44. Poly. l. 7. tit. 5. e Iuda 1. f al. ubera. g ſup. ead. c. pudenda. h diſt. 19. canonicis. i Deuſdedit p. 1. c. 2.

ſchiſmaticorum, atque eccleſiæ differentia ſit, velle indifferenter utrorumque ſacrificiis ſociari. Non eſt Chriſti corpus quod ſchiſmaticus conficit, ſi veritate duce dirigimur. Nec enim diviſum eſſe Chriſtum, poterit quiſquam ſine Apoſtolici *a* reprobatione confingere. Vnam, ut ſæpe dictum eſt, quæ Chriſti corpus eſt, conſtat eſſe eccleſiam: quæ in duo, vel in plura dividi non poteſt. Simul enim cùm ab ea quiſque receſſerit, eſſe deſiſtit eccleſia.

1 ¶ Ab Apoſtolica] *Apud Anſelmum, & in Polycarpo legitur,* quæ Apoſtolicas ſedes: & epiſtolas accipere meruerunt. *Et convenit cum verbis B. Auguſtini libro ſecundo de doctrina Chriſtiana, cap. 8. prout notatum eſt ſuprà diſt. 19. in canonicis.*

C. XXXV. ¶ *Ex quo Epiſcopus fidei contraria docet, alium excommunicare non poteſt.*

Item Nicolaus Papa *ſcribit Michaëli Auguſto, epiſt. 7.*

¶ *Emendata eſt hæc rubrica ex pleriſq; vetuſtis.*

AIt *b* Cœleſtinus Papa, orientalibus Epiſcopis ſcribens: [Si quis ab Epiſcopo Neſtorio, aut ab aliis, qui eum ſequuntur, ex quo talia prædicare cœperunt, vel excommunicatus, vel exutus eſt, ſeu antiſtitis, ſeu cleri dignitate, hunc in noſtra communione & duraſſe, & durare manifeſtum eſt: nec judicamus eum remotum: quia non poterat quemquam ejus removere ſententia, qui ſe jam præbuerat ipſe removendum.]

¶ *Nicolaus hic citat epiſtolam Cœleſtini Papæ, ſcriptam Ioanni, & Iuvennali, &c. Epiſcopis per orientem, prout eſt in concilio Epheſino Vaticanæ bibliothecæ, & Lutetiæ impreſſo.*

C. XXXVI. ¶ *Non habentur excommunicati, qui ab hæreticis excommunicantur.*

Item *ad clerum Conſtantinopolitanum.*

APertè *c*, inquit, ſedis noſtræ ſanxit auctoritas nullum ſive Epiſcopum, ſive clericum, ſeu profeſſione aliqua Chriſtianum, qui à Neſtorio, vel ejus ſimilibus, ex quo talia prædicare cœperunt, vel loco ſuo, vel communione dejecti ſunt, vel dejectum, vel excommunicatum videri: ſed hi omnes in noſtra communione & fuerunt, & hucuſque perdurant: quia neminem vel dejicere, vel removere poterat, qui prædicans talia titubabat. Intellexiſtis 1 ne Imperator ex ſuperiùs memoratis non potuiſſe, ut non dicamus prælatum ſuum, ſaltem quemlibet removere, qui fuerant olim ipſi remoti: nec dejicere quemquam, qui fuerant jam antè proſtrati?

¶ *Hinc etiam citatur à Nicolao alia epiſtola ejuſdem Cœleſtini, quæ eſt inter acta ipſius concilii Epheſini.*

1 ¶ Intellexiſtis] *Hic incipiunt propria Nicolai verba.*

C. XXXVII. ¶ *Ad judicandum excommunicati non reperiantur.*

Idem Nicolaus Papa *ibidem paulò inferius.*

MIramur *d*, quomodo excommunicati ad judicandum recepti ſint, cùm ſecundùm Apoſtolicos canones ſine commendatitiis literis in communione ſola recipi prohibeantur. Abſurdum enim eſt, ut cui non licet etiam cum minimis, juxta ſacras regulas communicare, liceat penes vos etiam de majoribus judicare.

His auctoritatibus perſpicuè monſtratur, quòd ex quo aliquis contra fidem cœperit aliquid docere, nec dejicere quemquam valet, nec damnare. Objicitur tamen illud Auguſtini: e [*Recedentes à fide, nec baptiſma, nec baptizandi poteſtatem amittunt.*] *Cùm ergo ſacerdotalem unctionem utraque poteſtas, videlicet baptizandi & excommunicandi ſequatur, à fide recedentes, aut utramque retinebunt, aut utraque carebunt. Sed* [illegible] *liud eſt poteſtas officii, aliud executio. Plerumq; officii* [illegible] *vel accipitur, veluti à monachis in ſacerdotali unctione, vel* [illegible] *ſine ſui executione retinetur: veluti à ſuſpenſis, quibus adminiſ*[illegible]*tio interdicitur, poteſtas, non aufertur. A fide itaq; recedentibus poteſtas non adimitur: ſicut redeuntibus non redditur: ne* [illegible] *ni, ſed ſacramento injuria fieri videatur. Unde ab hæreticis* [illegible] *vel ordinati, cùm ad unitatem catholicæ fidei redierint, ſi* [illegible] *tuitu eccleſiaſticæ pacis in ſuis recipiantur ordinibus, non* [illegible] *ſacramentum, quod in forma eccleſiæ probabitur miniſtra*[illegible] *per impoſitionem manus præſtabitur virtus ſacramenti, quæ* [illegible] *eccleſiam nulli docetur eſſe collata. Cùm ergo utraque poteſtas* [illegible] *hæreticis remaneat, ſi hæreticus catholicum vel alium hæreticum* [illegible] *communicaverit, ut in communionem ſuæ hæreſis illum* [illegible] *quia iniqua eſt ſententia, pondere caret. Quòd ſi in catholicum pravè viventem, vel in hæreticum flagitiis, vel facinoribus* [illegible] *ut aliàs ad rectè vivendi normam uterq; redeat, ſententiam* [illegible] *rit, an uterq;, an hæreticus tantum ejus ſententia teneatur,* [illegible] *quærendum videtur. Poteſt autem dici catholicum ſententia* [illegible] *retici minimè teneri. Non enim poteſt oris gladio ferire,* [illegible] *accuſare, vel in quem teſtificari non valet. Si enim* [illegible] *teſtimonia non ſequuntur, quia extra eccleſiam ſunt, pondus* [illegible] *ni teſtimonii perdiderunt adverſus eos, qui in eccleſia eſſe* [illegible] *nec adverſus eoſdem eccleſiaſticæ auctoritatis pondus habere* [illegible] *runt, qui ab ejus fide diſceſſiſſe probati ſunt, atq; ideo ab* [illegible] *condemnati. In a hæreticum autem poteſtatem habet* [illegible] *hæreticus: ſicut & diabolus poteſt in malis, tanquam in* [illegible] *ſuo.*

C. XXXVIII. ¶ *Pro aliquo facinore ab hæreticis excommunicatus, à catholicis non eſt recipiendus.*

Unde ſcribit Auguſtinus *Vincentio Donatiſtæ & Rogatiſtæ, epiſt. 48.*

QVilquis *b* pro aliquo flagitio, vel facinore projectum à vobis ita ſuſcipit, ſicut ſuſcipiuntur qui corrupto errore, quo à nobis ſeparamini, ſine crimine apud vos vixerunt, diſplicet nobis. Sed nec facilè [illegible] & ſi monſtretis, nonnullos toleramus quos corrigere [illegible] punire non poſſumus: neque propter paleam relinquimus aream Domini: neque propter piſces malos [illegible] mus retia Domini: neque propter hœdos in fine [illegible] gandos deſerimus gregem Domini: neque vaſa [illegible] contumeliam migramus de domo Domini.

C. XXXIX. ¶ *Quiſquis propter diſciplinam ab hæreticis excommunicatur, non eſt à catholicis recipiendus.*

Idem *ad Euſebium, epiſt. 199.*

SVbdiaconus *c* quondam Spanienſis eccleſiæ, [illegible] lo Primus, cùm ab acceſſu indiſciplinato [illegible] nialium prohiberetur, atque ordinata, & ſana [illegible] contemneret, à clericatu remotus eſt. *& infrà.* [illegible] domino placet, iſtum modum ſervo, ut quiſquis [illegible] os propter diſciplinam degradatus, ad catholicam [illegible] ire voluerit, in humiliatione pœnitentiæ recipiatur [illegible] & ipſi eum forſitan cogerent, ſi apud eos maneret [illegible] ſet.

Sed illud Auguſtini intelligitur dictum non propter [illegible] *cujus poteſtas nulla eſt extra eccleſiam: ſed in deteſtationem* [illegible] *num, quæ in hæreticis ſicut in catholicis, æqui ſunt punienda.* [illegible] *tamen illud Auguſtini* d *de poteſtate baptizandi intelligatur* [illegible] *gandi, aut ſolvendi, vel cætera ſacramenta miniſtrandi.* [illegible]

a *1. Cor. 1.* b *Ivo p. 14. c. 58. Pannorm. l. 5. c. 134.* c *Nicolaus ibidem ex eodem Cœleſtino ad clerum Conſtantinopol. Ivo part. 14. c. 59. Pann. l. 5. c. 135.* d *In cano. Apoſt. 23. al. 33. & conc. Antioch. c. 7.* e *1. qu. 1. quod quidam.*

a *1. qu. 7. ſi hæreticus.* b *23. q. 7. c. 1. §. quiſquis.* [illegible] *tit. 5. Ivo p. 3. c. 179.* c *Ivo p. 6. c. 390. Ivo pa. 6. c. 331. Sup.* [illegible] *quiſquis &c. ſubdiaconus.* d *Sup. in miramur* [illegible] *Grat.*

nunque ſive ab hæretico, ſive à laico miniſtratum fuerit, dummodo in unitate catholicæ fidei accipiatur, non carebit effectu. Alia verò ſacramenta, ut ſacri corporis & ſanguinis Domini, excommunicationis, vel reconciliationis, ſi ab hæretico, vel catholico non ſacerdote miniſtrentur, vel nullum, vel lethalem habebunt effectum. Unde & ab omnibus fidelibus nullatenus ſunt recipienda.

C. XL. ¶ *In extremò poſitus etiam ab hæretico pœnitentiam accipere valet.*

Hinc Auguſtinus *ſcribit in 1. lib. de baptiſmo contra Donatiſtas, c. 2.*

SI *a* quem fortè coëgerit extrema neceſſitas, ubi catholicum, per quem accipiat, non invenerit, & in animo pace catholica cuſtodita, per aliquem extra unitatem catholicam poſitum acceperit, quod erat in ipſa catholica unitate percepturus, ſi ſtatim etiam de hac vita migraverit, non eum niſi catholicum deputamus. Si autem fuerit à corporali morte liberatus, cùm ſe catholicæ congregationi etiam corporali præſentia reddiderit, unde nunquam corde diſceſſerat, non ſolùm non improbamus quod fecit, ſed etiam ſecuriſſimè, veriſſimeque laudamus: quia præſentem Deum credidit cordi ſuo, ubi unitatem ſervabat, & ſine ſancti baptiſmi ſacramento (quod ubicunque invenit, non hominum, ſed Dei eſſe cognovit) noluit ex hac vita migrare. Si quis autem, cum poſſet in ipſa catholica accipere, aliqua *b* mentis perverſitate elegerit in ſchiſmate baptizari, etiamſi poſtea 1 venerit ad catholicam eccleſiam, certum eſt ibi *c* prodeſſe ſacramentum, quod alibi accipi quidem poteſt, prodeſſe autem non poteſt, perverſus & iniquus eſt, & tantò perniciosius, quantò ſcientius.

1 ¶ Poſtea] *In originali legitur,* (etiam ſi poſtea venire ad catholicam cogitat, quia certus eſt ibi prodeſſe ſacramentũ, quod alibi accipi quidem poteſt, prodeſſe autem non poteſt) perverſus, &c. *Sed ob gloſſam non eſt emendatum.*

C. XLI. ¶ *Per annum pœniteat, qui de manu hæretici neſciens prohibitam communionem accepit.*

Item Iulius Papa *d.*

SI *e* quis dederit, aut acceperit communionem de manu hæretici, & neſcit, quòd catholica eccleſia contradicit, poſtea intelligens annum integrum pœniteat. Si autem ſcit, & neglexerit, & poſtea pœnitentiam egerit, decem annos pœniteat. Alii judicant ſeptem, & quidam humanius, ut quinq; annos pœniteat. Si quis permiſerit hæreticum Miſſam ſuam celebrare in eccleſia catholica, & neſcit, quadraginta dies pœniteat: ſi pro reverentia ejus, annum integrum pœniteat: ſi pro damnatione eccleſiæ catholicæ, & conſuetudinis Romanorum, projiciatur ab eccleſia, ſicut hæreticus, niſi habeat pœnitentiam: ſi habuerit, decem annos pœniteat. Si receſſerit ab eccleſia catholica in congregationem hæreticorum, & aliis perſuaſerit, & poſtea pœnitentiam egerit, duodecim annos pœniteat, tres 1 extra eccleſiam, ſeptem inter audientes, & duos adhuc extra communionem. De his in canone dicitur, ut duodecimo 2 anno communionem ſine oblatione percipiant.

1 ¶ Tres extra] *Apud Burchardum & Ivonem legitur,* quatuor extra eccleſiam, ſed inter audientes, &c.

2 ¶ Duodecimo] *Burchardus & Ivo habent,* decimo.

C. XLII. ¶ *Potius eſt mortem arripere, quàm de manu hæretici communionem accipere.*

Item Gregorius Papa, *lib. 3. dialog. cap. 31.*

COepit *f* Ermenegildus Rex juvenis terrenum regnum deſpicere, & forti deſiderio cœleſte quærens,

a *Polyc. l. 7. tit. 2. Anſ. lib. 9. c. 49. Ivo p. 1. c. 170.* b *al. per aliquam mentis perverſitatem.* c *al. illi.* d *al. Eutychianus.*] *al. ex pœnitentiali. Theod.* e *Polyc. l. 7. tit. 5. Burch. l. 19. cap. 105. Ivo p. 15. c. 117.* f *Polyc. l. 7. tit. 6.*

in ciliciis vinculatus jacens omnipotenti Deo ad ſe confirmandum *a* preces effundere, tantoque ſublimius gloriam tranſeuntis mundi deſpicere, quantò & religatus agnoverat nil fuiſſe, quod potuerit auferri. Superveniente *b* autem Paſchalis feſtivitatis die, intempeſtæ noctis ſilentio ad eum perfidus pater Arrianum Epiſcopum miſit, ut de ejus manu ſacrilegæ conſecrationis communionem perciperet, atque per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus, Arriano Epiſcopo venienti exprobravit, ut debuit, ejusque à ſe perfidiam dignis increpationibus repulit: quia etſi exterius jacebat ligatus, apud ſe tamen in magno mentis culmine ſtabat ſecurus. Ad ſe itaque reverſo Epiſcopo Arriano pater infremuit, ſtatimque ſuos apparitores miſit, qui conſtantiſſimum confeſſorem Dei illic, ubi jacebat, occiderent. Quod & factum eſt.

QVÆSTIO II.

QVod autem poſt mortem nullus excommunicari valeat, vel abſolvi, ex verbis Evangelii monſtratur, quibus dicitur. c [*Quodcunque ligaveris ſuper terram, &c.*] *Super terram, inquit, non ſub terra: oſtendens, quod viventes pro varietate ſuorum meritorum ſolvere poſſumus, vel ligare: de mortuis autem ſententiam ferre non poſſumus.*

C. I. ¶ *Non poſſunt ab eccleſia abſolvi poſt mortem, qui in hac vita ab ea noluerunt abſolvi.*

Unde Leo Papa *ſcribens Ruſtico Narbonenſi Epiſcopo, epiſt. 90. cap. 7. al. epiſt. 92. c. 6.*

DE *d* communione 1 privatis, & ita defunctis.] Horum cauſa Dei judicio reſervanda eſt, in cujus manu fuit, ut talium obitus non uſque ad communionis remedium differretur. Nos autem, quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare non poſſumus.

1 ¶ De communione privatis, & ita defunctis] *Verba hæc in codice canonum ſunt titulus vigeſimi decreti Leonis primi, & ea Burchard. non habet. Reliqua verò ſunt ipſius Leonis verba.*

C. II. ¶ *Eccleſia viventes poteſt ligare vel ſolvere, non mortuos.*

Item Gelaſius Papa *in commonitorio, Fauſto magiſtro, fungenti legationis officio apud Conſtantinopolim.*

LEgatur *e* ex quo eſt religio Chriſtiana, vel certè detur exemplum in eccleſia Dei à quibuslibet Pontificibus, ab ipſis Apoſtolis, ab ipſo denique Salvatore veniam, niſi ſe corrigentibus, fuiſſe conceſſam. Auditum enim *f* ſub iſto cœlo nec legitur omninò, nec dicitur, quod eorum voce depromitur: date veniam nobis, dum tamen nos in errore duremus. Id quoque pariter oſtendant, qui nobis canones nituntur opponere, quibus hoc canonibus, quibus regulis, qua lectione, quóve documento, ſive à majoribus noſtris, ſive ab ipſis Apoſtolis (quos potiores merito fuiſſe non dubium eſt) ſeu ab ipſo Domino Salvatore, qui judicaturus creditur vivos & mortuos, ſive factum eſt unquam, vel faciendum eſſe mandatur? Mortuos ſuſcitaſſe Chriſtum legimus: in errore mortuos abſolviſſe non legimus. Et qui certè hoc faciendi ſolus habuit poteſtatem, beato Petro *g* principaliter mandat Apoſtolo. [Quæ ligaveris ſuper terram, ligata erunt & in cœlis: & quæ ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis.] Super terram, inquit. Nam in hac legatione defunctum nuſquam dixit abſolvi.

¶ *In commonitorio, ex quo ſumptum eſt caput hoc, antea narratur, ſenatores Conſtantinopolitanos petiiſſe à Gelaſio, ut*

a *al. confortandum.* b *1. q. 1. ſuperveniente.* c *Matth. 16.* d *Burchard. lib. 11. cap. 52. Ivo part. 14. cap. 60. Pannor. lib. 5. c. 118. vide infrà ea. c. 38. 11. q. 3. c. 37.* e *Polyc. l. 7. tit. 1.* f *al. autem.* g *Matth. 16.*

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ſibi liceret communicare cum Achatio ab Apoſtolica ſede excommunicato, hancq; ſibi veniam concedi popoſciſſe. Quorum abſurdam petitionem rejiciens Gelaſius, hæc quæ in hoc capite continentur ipſi Fauſto, quem Conſtantinopolim mittebat, in commonitorio ſuggeſſit.

C. III. ¶ *Non oportet ab eorum eleemoſynis poſt mortem abſtinere, quibus in vita communicare non deſtitimus.*

Item Vrbanus ſecundus *Gutmundo Epiſcopo.*

SAnè *a* quod ſuper Richardo filio Borelli veſtra fraternitas ſe egiſſe innotuit pro zelo Dei, & animarum charitate, laudamus. Sed non adeò timendum, non adeò eſt vobis ab ejus eleemoſynis abſtinendum. Inter cæteros quippe noſtræ fidei Patres beatus Leo *b* Papa Doctor egregius, [Quibus vivis, inquit, non communicavimus, nec mortuis communicare debemus.] Conſtat ergo, quoniam quibus vivis (ut ex oppoſito loquamur,) communicavimus, mortuis quoq; communicare poſſumus. Nos planè inter duo oppugnantia poſiti, inter impios videlicet & ſchiſmaticos, ſchiſmaticis ullo modo communicare non poſſumus, aut licet: peccatoribus verò, & prædonibus diſpenſativè propterea communicamus, quia & eccleſiam hactenus ſuſtentaverunt, & ſe fideles in poſterum pollicentur. Alioquin oportet nos de hujus mundi partibus exire. Sub qua etiam ſponſione nos eis nuper in beati Petri natalitiis abſolutionem indulſimus. Quia ergo prædictus vir neq; nominativè excommunicatus, neq; communicans *c* cum excommunicatis ex nomine exiit, ſed in Domini ſui fide atque ſervitio permanſit, licet nobis diſpenſativè, id eſt, quamdiu eos patimur, ejus eleemoſynis communicare, & defuncti animam Chriſtianæ religionis modis omnibus adjuvare.

C. IV. ¶ *De eodem.*

Item Gelaſius Papa *univerſis Epiſcopis per Dardaniam, ſive per Illyricum conſtitutis.*

NEc *d* quiſquam omninò vobis perſuadeat Achatio prævaricationis ſuæ crimen fuiſſe laxatum: quia, qui poſtquam in collegiũ recidens pravitatis jure meruit ab Apoſtolica communione ſecludi, in hac eadem perſiſtens damnatione defunctus eſt, abſolutionem, quam ſuperſtes, nec quæſivit omninò, nec meruit, mortuus jam non poteſt impetrare. Siquidem ipſis Apoſtolis Chriſti voce delegatum eſt: [Quæ *e* ligaveritis ſuper terram, &c.] Cæterùm jam de eo, qui in divino eſt judicio conſtitutus, nobis fas non eſt aliud decernere præter id, in quo eum dies ſupremus invenit. Atque ideò, niſi ejus nomine refutato, cæteriſque conſortibus hujus erroris, cum nullo prorſus eorum participare debetis menſæ Dominicæ puritatem, quam majores noſtri ſemper ab hæretica magnoperè ſervaverunt pollutione diſcretam.

¶ *Epiſtola, ex qua hoc caput acceptum eſt, extat inter alia ſcripta Gelaſii in vetuſto codice Vaticano: in quo etiam multa aliorum Pontificum epiſtolæ habentur.*

C. V. ¶ *Incorrigibilis damnationis ſententia relaxari non poteſt.*

Idem Leo Papa *epiſt. 13. ad Pulcheriam Auguſtam.*

DAmnationis ſententiam quicunque meretur accipere, ſi in ſuo ſenſu voluerit permanere, nullus relaxare poterit.

¶ *Verba Leonis de Eutyche agentis, ſunt hæc.*] Qui dum viderit inſipientiæ ſuæ ſenſum catholicis auribus diſplicere, revocare ſe à ſua opinione debuerat, nec ita eccleſiæ præſules commovere, vel damnationis ſententiam mereretur: quam utique, ſi in ſua ſententia voluerit permanere, nullus poterit relaxare.

a *Ivo part. 14. c. 68.* b *Sup. eadem, de communione.* c *alit. pro tempore.* d *1. Corinth. 5.* e *Anſ. l. 12. c. 30. Polyc. l. 7. tit. 11.* f *Matth. 16.*

2 pars. *His auctoritatibus probatur, quòd viventes, non mortuos ſolvere poſſumus, vel ligare. Verum hoc non de omni crimine intelligendum eſt. Sunt enim quædam crimina, de quibus etiam poſt mortem accuſari poteſt quilibet, vel damnari, velut hæreſis.*

C. VI. ¶ *Hæretici etiam poſt mortem ſunt excommunicandi.*

Unde in prima actione quintæ ſynodi *legitur.*

SAnè 1 profertur *a* à quibuſdam, qui dicunt oportere poſt mortem hæreticos anathematizari, & quiin hoc doctrinam ſanctorum Patrum, qui non ſolùm viventes hæreticos condemnaverunt, ſed & poſt mortem, utpote in ſua impietate mortuos: ſicut qui injuſtè condemnati ſunt, revocaverunt poſt mortem, & in ſacris diptychis 2 ſcripſerunt. Quod factum eſt & in Ioanne, & in Flaviano religioſæ memoriæ Epiſcopis Conſtantinopolitanis. *Item in actione* ¶ Auguſtinus *b* ait: [Si fortè iſti libri ita deſignant traditorem ſuum, ſicut Dominus deſignavit Iudam, gatur in eis nominatim & expreſsè vel Cæcilianus, vel ordinatores, eorundem librorum fuiſſe traditores, & ſi non eos anathematizavero, ipſe cum *c* eis cer tradidiſſe.] *& infrà in eadem actione.* ¶ Quæ recitata ſunt, Auguſtinus ſanctæ memoriæ conveniunt 3 ſtatui tenenti ab initio in eccleſia. pium verò dogma jam inculpatum 4, & condemnatum eſt: & eos, qui tali dogmati obnoxii ſunt, anathematizari vult eccleſiæ traditio, licet etiam mortui ſent. Ideò ſanctæ memoriæ Auguſtinus dixit: [Quomodo convinceretur Cæcilianus de his, quæ tur ei, etiam poſt mortem eum anathematizo] *ſuprà in eadem actione.* ¶ Multi *d* Epiſcopi & quædam de diverſis cauſis ad eccleſiaſticum pertinentibus diſponentes, ſtatuerunt de Epiſcopis functis, qui hæreticis ſuas facultates reliquerunt, etiam poſt mortem anathemati ſubjiciantur. rò etiam & Auguſtini ſanctæ memoriæ epiſtolæ tes, quòd ſi qui in vita ſua non rectè ſapuerunt, condemnati fuiſſent adhuc viventes, tamen demonſtrato peccato, iſti etiam poſt mortem anathemati ſubjiciantur. *Item infrà.* [¶ Si *f* vera eſſent, quæ objecta ſunt Cæciliano, & nobis poſſent aliquando demonſtrari, ipſum jam mortuum anathematizaremus.] *infrà.* [¶ Dicis licere mihi etiam hodie de mortuis care: quia judicium non tantùm de vivis, ſed etiam mortuis fieri poteſt.] *& infrà.* ¶ Rambulas memoriæ, Epiſcopus factus Edeſſenæ civitatis, cerdotibus explenduit, *g* Theodorum iſtum num etiam poſt mortem in eccleſia anathematizavit. *Item infrà.* ¶ Romanorum etiam eccleſia paucos Dioſcorum, qui fuit Papa ejuſdem eccleſiæ, poſt mortem anathematizavit, cùm nec in fide ſet. Et hoc ſciunt omnes, qui degunt Romæ: mè, qui in dignitatibus exiſtunt: qui etiam ſcoro communicatores permanſerunt uſque mortem. *Item infrà.* ¶ Si ad tempora Theophili memoriæ, vel ſuperius aliquis recurrerit, nem inveniet poſt mortem anathematizatum. iam nunc in iſto *h* fecit & veſtra ſanctitas, religioſiſſimus Papa antiquioris Romæ. *Item infrà.* cta *i* ſynodus dixit. Sufficiunt quidem, quæ prolata ſunt, eccleſiaſticam traditionem demonſtr quòd oportet hæreticos & poſt mortem anathematizari. *Item in eadem collatione octava.* ¶ Sancta ſynodus dixit. Auguſtini ſanctæ memoriæ, qui inter Afros

a *Ivo part. 14. c. 62. Pann. l. 5. c. 115. & ſequentibus.* b *de unitate eccleſiæ, cap. 3.* c *al. cum judicer.* d *cap. 84.* e *al. relinquunt.* f *Aug. Epiſt. 50. ad Bonif.* *contra Creſconium, libr. 3. cap. 39.* g *al. reſplenduit.* i *Ivo p. 14. c. 63.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Epiſcopos ſplenduit, diverſæ epiſtolæ recitatæ ſunt, ſignificantes, quòd oportet hæreticos & poſt mortem anathematizari. Talem autem eccleſiaſticam traditionem & alii Africani reverendiſſimi Epiſcopi ſervaverunt, ſed & Romana ſancta eccleſia quoſdam Epiſcopos & poſt mortem anathematizavit, licet pro fide in vita ſua non eſſent accuſati: & utrumque apud nos habita geſta ſignificant.

¶ Hoc caput ſumptum eſt ex variis locis quintæ ſynodi, quemadmodum ferè ſe habet in Colonienſi quatuor tomorum editione.

1 ¶ Sanè] *In epiſtola Imperatoris Iuſtiniani, quæ refertur in prima confeſſione, ſeu collatione ipſius quintæ ſynodi, hic locus habet:* Hortamur autem etiam illud diſceptare, &c. *Sed ſententia non valdè diverſa.*

2 ¶ Diptychis] *Sic emendatum eſt ex ipſo concilio, cùm antea legeretur,* Dicticis. *Diptycha verò duæ tabulæ erant, quarum altera vivorum, altera mortuorum ea nomina continebat, quæ in Miſſa recitabantur: tranſlato vocabulo ab oſtreorum diptycho, cujus mentionem facit B. Ambroſius Hexam. libr. 5. c. 8. De hujuſmodi autem eccleſiaſticis diptychis partim mortuorum, partim utrorumque mentio fit in epiſtola Innocentii I. ad Decentium, cap. 2. & in epiſtola B. Auguſtini 137. clero & plebi eccleſiæ Hipponenſis, ſuprà 2. quæſt. 1. cap. nomen. 11. quæſt. 3. ca. quid obeſt. & in epiſtola Gelaſii ad Anaſtaſium Auguſtum, & in epiſtola Epiſcoporum Ægyptiacæ diœceſis ad Anatholium, quæ habetur poſt concilium Chalcedonenſe, & alibi ſæpè.*

3 ¶ Et conveniunt] *Sic eſt emendatum ex ipſa ſynodo, antea legebatur,* & ſtatuis teneri.

4 ¶ Inculpatum] *In gloſſa interlineari duorum vetuſtorum Gratiani codicum habetur,* id eſt, valdè culpatum.

5 ¶ Dioſcorum] *In antiquis Pontificalibus in vita Bonifacii ſecundi hæc leguntur.* Hic (*ſcilicet Bonifacius*) cum Dioſcoro ordinatus eſt, ſub contentione: Dioſcorus in Baſilica Conſtantiniana, Bonifacius verò in Baſilica Iulii. Fuit itaq; diſſenſio in clero & ſenatu dies viginti octo, donec defunctus eſt Dioſcorus v. Idus Octobris. Ipſis diebus Bonifacius zelo ductus cum grandi amaritudine coacta ſynodo ſub vinculo anathematis chirographo damnavit Dioſcorum, & reconciliavit clerum: quem chirographum in eccleſiæ archivo recluſit.

QVÆSTIO III.

1 gs *Quid autem pro peccato alicujus tota familia excommunicanda ſit, multorum exemplis probatur. Pro peccato namque* a *Sodomitarum parvuli eorum, qui beneficio ætatis paterna flagitia neſciebant, cœleſti igne ſunt conſumpti. ¶ Item* b *pro peccato Amalechitarum non ſolùm parvuli eorum, ſed etiam bruta animalia uſque ad mingentem ad parietem juſſa ſunt à Domino deleri. Item* c *Dathan & Abiron auctores ſchiſmatis fuerunt contra Moyſen & Aaron: nec tantùm ipſi ſoli ſed omnis ſubſtantia eorum cum ipſis deſcendit ad inferos. ¶ In novo Teſtamento nonnunquam peccatis exigentibus gravis peſtilentia deſæviſſe legitur, quæ etiam illos involvit, qui peccati conſcientiam non habebant. Si ergo tam ſeveriſſimè pro peccatis parentum inveniuntur parvuli puniti, non dubium eſt, quin pro peccatis eorundem ſententia excommunicationis pariter feriri valeant. ¶ His ita reſpondetur. Pro peccatis parentum parvulos corporaliter flagellari, ex verbis Evangelii apparet, ubi diſcipuli de cæco nato Chriſtum interrogaſſe dicuntur [Rabbi* d *quis peccavit, hic, aut parentes ejus, ut cæcus naſceretur?] In quibus etiam illud completur, quod Dominus ait ad Moyſem: [Ego ſum Deus zelotes, viſitans peccata Patrum in filios uſque in tertiam & quartam generationem.] Spritualiter autem peccatis parentum parvuli non tenentur, ex quo per ſacramentum regenerationis ab originali peccato fuerint emundati. Vnde per* a *Ezechielem Dominus ait: [Anima, quæ peccaverit, ipſa morietur: filius non portabit iniquitatem patris, neque pater iniquitatem filii: juſtitia juſti ſuper eum erit, & impietas impii erit ſuper eum.] Quæcunque etiam peccata parentes commiſerunt, ex quo filius perſonaliter ab eis ſeparatus fuerit, ei non imputantur ad pœnam. Vnde peccato Adæ ideò omnes poſteri teneri dicuntur, quia nondum aliquis ex illo materialiter fuerat proſeminatus. Quia verò apud Deum non ſententia ſacerdotum, ſed vita eorum quæritur, patet, quòd non eſt notandus ſententia, quem peccati macula non inficit. Hinc* b *Paulus Corinthiis ſcribens ait: [Si quis frater nominatur fornicator, aut avarus, aut idolis ſerviens, cum hujuſmodi nec cibum ſumere debetis.] Ex quibus verbis datur intelligi, quòd niſi primùm aliquis nominatus* 1 *fuerit de crimine, id eſt, vel coram judice accuſatus & convictus, vel in jure ipſe de ſe fuerit confeſſus, quòd nec ſententia eſt feriendus, nec ab ejus communione abſtinendum. Non ergo pro alicujus peccato tota familia excommunicanda eſt.*

1 ¶ Nominatus] *Hæc explanatio loci B. Pauli ad Corinthios & hîc, & ſuprà 11. q. 3. ad menſam. §. evidenter. videtur accepta ex verbis B. Auguſtini in libro 50. homiliarum, hom. ultima, cap. 12. ſuprà 2. quæſt. 1. c. multi.*

C. I. ¶ *Pro peccatis patris non eſt filius anathematizandus.*

Vnde Auguſtinus *ſcribit ad Auxilium Epiſcopum, epiſt. 75.*

SI habes c de hac re ſententiam certis rationibus, vel ſcripturarum teſtimoniis exploratam, nos quoque docere digneris, quomodo rectè anathematizetur pro patris peccato filius, aut pro mariti, uxor, aut pro Domini, ſervus: aut quiſquam etiam in domo nondum natus, ſi eodem tempore, quo univerſa domus eſt anathemate obligata, naſcatur, nec ei poſſit per lavacrum regenerationis in mortis periculo ſubveniri. Hæc 1 enim fuit corporalis pœna, quâ legimus quoſdam contemptores Dei cum ſuis nominibus, qui ejuſdem impietatis participes fuerunt pariter interfectos. Tunc quidem *d* ad terrorem viventium mortalia corpora perimebantur, quandoque utique moritura. Spiritalis autem pœna, quæ fit, quod ſcriptum eſt: *e* [Quæ ligaveris in terra, erunt ligata & in cœlo] animas obligat: de quibus dictum eſt. *f* [Anima patris mea eſt: & anima filii mea eſt: anima, quæ peccaverit, ipſa morietur.] Audiſti fortaſſe aliquos magni nominis ſacerdotes cum domo ſua quempiam anathematizaſſe peccantium. Sed fortè ſi eſſent interrogati, reperirentur idonei reddere inde rationem. Ego autem quoniam ſi quis à me quærat, utrum rectè fiat, quid ei reſpondeam, non invenio, nunquam hoc facere auſus ſum de quorundam 2 facinoribus unanimiter adverſus eccleſiam perpetratis, niſi graviſſimè commoverer. Sed ſi tibi, quòd juſtè fiat, Dominus revelavit, nequaquam juvenilem ætatem tuam, & honoris eccleſiaſtici rudimenta contemno. En adſum: ſenex à juvene Coëpiſcopo, & Epiſcopus tot annorum à collega necdum anniculo paratus ſum diſcere, quomodo vel Deo, vel hominibus juſtam poſſumus reddere rationem, ſi animas innocentes pro ſcelere alieno (ex quo non trahunt, ſicut ex Adam, in *g* quo omnes peccaverunt, originale peccatum) ſpiritali ſupplicio puniamus. Etenim Claſſiciani filius, etſi traxit ex patre primi hominis culpam, ſacro fonte baptiſmatis expiandam, tamen quidquid, poſteaquam eum genuit, peccati pater ejus admiſit, ubi particeps ipſe non fuit, ad eum non pertinere quis ambigit? Quid 3 dicam de conjuge? Quid de tot

a *Geneſ. 19.* b *1. Reg. 15.* c *Num. 16.* d *Ioan. 9.*

a *Ezechiel. 18.* b *1. Corinth. 5. mutatis aliquantulum verbis.* c *Ivo p. 14. c. 44. Pann. l. 5. c. 126.* d *al. quippe.* e *Matth. 16.* f *Ezech. 18.* g *Rom. 5.*

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

animabus in univerſa familia? Vnde ſi una anima per iſtam ſeveritatem, qua tota domus iſta anathematizata eſt, ſine baptiſmate de corpore exeundo perierit, innumerabilium mors corporum, ſi de eccleſia homines innocentes violenter abſtrahantur & interficiantur, huic damno non poteſt comparari. Si ergo de hac re potes reddere rationem, utinam & nobis reſcribendo præſtes, ut poſſimus & nos. Si autem non potes, quid tibi eſt inconſulta commotione animi facere, unde ſi interrogatus fueris, rectam rationem non valeas invenire. Hæc autem dixi, etiam ſi filius noſter Claſſicianus aliquid admiſit, quod tibi anathemate plectendum juſtiſſimè videretur.

1 ¶ Hæc enim fuit] *Sic etiam apud Ivonem, & in Pannormia: in epiſtola autem ipſa legitur,* Neque enim hæc corporalis eſt pœna, qua legimus quoſdam contemptores Dei cum ſuis omnibus, qui ejuſdem impietatis participes non fuerunt, pariter interfectos. *Verùm ob gloſſam, & doctorum dicta nihil eſt mutatum.*

2 ¶ De quorundam] *Eadem gloſſa obſtitit, ne hoc mutaretur: itemque quoniam cum Ivone & Pannormia concordat. In originali autem eſt,* cùm de quorundam facinoribus, immaniter adverſus eccleſiam perpetratis, graviſſimè permoveret.

3 ¶ Quid dicam de conjuge?] *Verba hæc deſunt in cæteris editionibus epiſtolarum, excepta Antverpiana. Sunt autem in codice illarum Vaticano, & apud Ivonem, & in Pannormia.*

2 pars. *Vt ergo ex hac auctoritate evidentiſſimè monſtratur, illicitè excommunicatur quis pro peccato alterius: neq; aliqua ratione nituntur, qui pro peccato unius in totam familiam ſententiam ferunt excommunicationis. Illicita autem excommunicatio notatum non lædit, ſed excommunicantem.*

C. II. ¶ *Qui illicitè aliquem excommunicat, ſemetipſum, non illum condemnat.*

Vnde Gregorius *ſcribit Magno Mediolanenſi Epiſcopo, lib. 2. epiſt. 26.*

COmperimus, *a* quòd Laurentius quondam frater, Coëpiſcopus noſter nullis te culpis exigentibus *b* communione privaverit. Ideoque hujus præcepti noſtri auctoritate munitus, officium tuum ſecurus perage, & communionem ſine aliqua ſume formidine.

C. III. ¶ *Qui non corde, ſed ore maledicunt, labiorum immunditiam contrahunt.*

Item Hieronymus *c in Leviticum.*

QVi negligunt oris maledici conſuetudinem reſecare, etiamſi non ex corde maledicant, etiamſi non voto & animo iniquo proferant maledicta, tamen immunditiam labiorum (ſecundùm Eſaiæ *d* verbum) & inquinamenta oris incurrunt.

C. IV. ¶ *Vita, non ſententia quemlibet ligat, vel ſolvit.*

Item Hieronymus *ubi ſuprà.*

SI quis *e* non recto judicio eorum, qui præſunt eccleſiæ, depellatur, & foras mittatur, ſi ipſe non antè exiit, hoc eſt, ſi non ita egit, ut mereretur exire, nihil læditur in eo, quòd non recto judicio ab hominibus videtur expulſus. Et ita fit, ut interdum ille, qui foras mittitur, intus ſit, & ille foris, qui intus retineri videtur.

C. V. ¶ *De eodem.*

Item Rabanus *de eccleſiaſticis preſſuris, lib. 1.*

NOn in *f* perpetuum damnamur, cùm injuſtè judicamur, dicente Pſalmo: *g* [Nec damnabit illum, cùm judicabitur illi.] Multi ſacerdotum culpam zelo Dei ſe perſequi profitentur: Sed dum indiſcretè hoc agitur, ſacrilegii facinus incurrunt, & dum præcipites quaſi ad emendandum ruunt, ipſi quoque multò magis deterius cadunt.

C. VI. ¶ *Quâ pœnâ feriatur, qui illicitè aliquem excommunicat.*

Item ex concilio Pariſienſi *tempore Ludovici.*

DE illicita *a* excommunicatione lex Iuſtiniani Imperatoris catholici, quam probat & ſervat catholica eccleſia, conſtitutione CXXIII. 1 cap. CCCLI. decrevit, ut nemo Epiſcopus, nemo Presbyter excommunicet aliquem, antequam cauſa probetur, propter quam eccleſiaſtici canones hoc fieri jubent. Si quis autem adverſus eam *b* aliquem excommunicaverit, ille quidem, qui excommunicatus eſt, majoris ſacerdotis auctoritate ad gratiam ſanctæ communionis redeat: is autem, qui legitimè non excommunicaverit, in tantum abſtineatur à ſacra communione tempus, quantum majori ſacerdoti viſum fuerit: ut quod injuſtè fecerit, ipſe juſtè patiatur. Et hinc ſanctus Gregorius *c* ad Ioannem Epiſcopum injuſtè excommunicantem inter cætera ſcribit, dicens: [Caſſatis prius, atque in nihilum redactis prædictæ ſententiæ tuæ decretis, ex beati Petri Principis Apoſtolorum auctoritate decernimus, triginta dierum ſpatio te ſacra communione privatum, ab omnipotenti Deo noſtro tanti exceſſus veniam cum ſumma pœnitentia ac lachrymis exorare. Quòd ſi hanc ſententiam noſtram te cognoverimus implêſſe remiſſius, non jam tantum injuſtitiam, ſed & contumaciam fraternitatis tuæ cognoſcas, adjuvante Domino, ſeverius puniendam:] quia nemo præproperè, ſcilicet non commonitus, non conventus *d*, eſt judicandus. De conventione autem hujuſmodi patratoris manifeſtorum criminum [illegible] dicit: [Quicunque tribus auctoritatibus judicis conventus, vel tribus edictis ad judicem fuerit provocatus, aut uno pro omnibus peremptorio, id eſt, quod omnia extinguit, fuerit evocatus, & præſentiam ſuam apud eum judicem, à quo ei denuntiatum eſt, exhibere noluerit, adverſus eum, quaſi in contumacem, judicium poſſit [illegible]. Quinimò nec retractari per appellationem [illegible] poſſunt, quoties in contumacem fuerit judicatum.] Et hanc ſententiam de tribus auctoritatibus conventionis evangelica auctoritate Cœleſtinus 2, ad Neſtorium dicens, & Epheſina 3 ſynodus de eodem decernens, & beatus Gregorius ad Ioannem ſcribens, comprobant. De peremptorio autem ſcripto *f*, Africanum concilium demonſtrat de Creſconio, ut ſi conventus reſipiſcere [illegible] trectaverit, ſuo contemptu, & ſua contumacia ſic [illegible] auctoritate judiciaria protinus excludatur. Item [illegible] tus Gregorius de ſententia in contumaciam ſcribens ad Maximum præſumptorem Salonitanum Epiſcopum [illegible] xit. [Hortamur, ut ad nos venire omni poſtpoſita excuſatione feſtines: quatenus ſervata juſtitia, hæc, in quibus accuſaris, & cognoſcere, & finire ſecundum canonica inſtituta Chriſto revelante poſſimus. Ita [illegible] fac, ut ad veniendum amplius jam moras non innectas, ne ipſa te magis abſentia obnoxium his, quæ dicuntur, aſſignet: & nos in te hæc res, non ſolùm propter illa crimina, quæ purgare ſubterfugis, ſed etiam propter inobedientiæ culpam, durius ſcilicet, ut in contumacem, cogat ex concilio ferre judicium.

1 ¶ CXXIII.] *Sic eſt & in novellis Iuſtiniani, & in Epitome Iuliani anteceſſoris, & in aliquot Gratiani codicibus, licet in aliis ſit CXXVIII. Numerus autem capitis emendatus eſt ex [illegible] ſtis exemplaribus. Olim enim novella per capita, non per libros diviſæ citabantur.*

a *Tolyc, lib. 1. tit. 22. Ivo p. 14. c. 17. Pann. lib. 5. c. 129.* b *al. extantibus.* c *Origenes hom. 14. ad c. 24. Levit.* d *Eſa. 4. Origenes ibidem.* e *Infr. ead. cùm aliquis.* f *Ivo p. 14. c. 20. Pann. lib. 5. c. 132.* g *Pſal. 36.*

a *Ivo part. 14. c. 21. Pannor: lib. 5. c. 124. 2. q. 1. nemo Epiſcop.* b *al. ea.* c *Lib. 2. ind. 11. epiſt. 6.* d *al. convictus.* e *Cod. Theod. l. 5. ſententiarum Iulii Pauli, titul. 5. partim in interpretatione, partim poſt interpretationem.* f *cap. 43. & 44.* g [illegible] *Epiſcop. 3.*

2 ¶ [illegible]

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

2 ¶ Cœleſtinus] *In concilio Epheſino bibliotheca Vaticana, & Lutetia impreſſo, in epiſtola ipſa Cœleſtini ad Neſtorium hæc leguntur ad hoc caput pertinentia.* Scias volo poſt primam & ſecundam illius. (*ſcilicet Cyrilli,*) & hanc noſtram correptionem, quam conſtat eſſe jam tertiam, ab univerſitate collegii, & conventu Chriſtianorum te prorſus eſſe ſejunctum: niſi mox quæ malè dicta ſunt, corrigantur. *In eodem verò concilio nuper Ingolſtadii impreſſo, epiſtola hæc eſt in tomo primo, c. 16.*

3 ¶ Epheſina] *In iiſdem Vaticano & Pariſienſi Epheſini concilii exemplaribus in epiſtola ipſius ſynodi ad Neſtorium hæc habentur.* Ecce autem ſimul præſidente ſanctæ ſynodo, quæ in magna Roma congregata eſt, ſanctiſſimo, & reverendiſſimo fratre, & comminiſtro noſtro Cœleſtino Epiſcopo, & tertia de hac conteſtamur ſcriptura, &c. *In ſententia verò depoſitionis ipſius Neſtorii, poſt mentionem duarum citationum additur,* Canonibus autem præcipientibus, evocari tertia vocatione inobedientem, dirigentes ad eum rurſus alios ſanctiſſimos Epiſcopos, contumacem invenimus, & renitentem, &c. *In concilio autem Ingolſtadii excuſo, tomo 2. c. 2. ſunt expreſſiores citationes ipſius Neſtorii.*

C. VII. ¶ *Vita, non ſententia ab eccleſia aliquem ejicit, vel ad eam reducit.*

Item Origenes *ſuper Leviticum, homilia 14. ad cap. 24.*

CVm aliquis *a* exit à veritate, à timore Dei, à fide, à charitate, exit de caſtris eccleſiæ; etiamſi per Epiſcopi vocem minimè abjiciatur: ſicut è contrario, dum aliquis non recto judicio foras mittitur, ſcilicet ſi non ante exierit, id eſt, ſi non egerit, ut mereretur exire, nihil læditur. Interdum enim qui foras mittitur, intus eſt, & qui foris eſt, intus retineri videtur.

¶ *Apud Origenem poſt c. qui negligunt. ſup. ead. citatum, ſequitur.* Iſte tamen, qui licet matre Iſraelitide, Ægyptio tamen patre progenitus eſt, exiit, & nominans nomen maledixit. De quo ego puto, quòd niſi exiiſſet, nec litigaſſet adverſus verum Iſraelitam, nec nominans maledixiſſet. Exiit enim à veritate, exiit à timore Dei, à fide & charitate: ſicut ſuperius diximus, quomodo per hæc quis exeat à caſtris eccleſiæ, &c.

C. VIII. ¶ *Et qui aperto ſacrilegio, & qui perverſa vita fidelibus non ſociantur, ad eccleſiam non pertinere probantur.*

Item Auguſtinus *ſermone 11. de verbis Domini.*

DE illis, qui ſunt ab eccleſia ſegregati, non dicit. [*b* ea, quæ ſunt Spiritus, non percipientes] ne ad ſcientiæ perceptionem referrentur *c*: ſed dictum eſt, [Spiritum non habemus.] *& infrà.* ¶ Hoc utique 1 nullo modo diceret ab eccleſia ſegregatis, qui dicti ſunt Spiritum non habentes. Sed nec ille dicendus eſt eſſe in eccleſia, & ad iſtam ſocietatem Spiritus pertinere, qui ovibus Chriſti ficto corde miſcetur. [*d* Sanctus enim Spiritus diſciplinæ fugiet fictum.] Neque 2 enim ſolùm ad eccleſiam non pertinent, qui ſeparationis aperto ſacrilegio manifeſti ſunt, ſed etiam illi, qui in ejus unitate corporaliter miſti per peſſimam vitam ſeparantur.

¶ *In ſermone indicato B. Auguſtinus, agens de iis, qui ſe omninò ab eccleſia ſeparaverunt, ait horum ſchiſma longè diverſum eſſe ab illo, quo aliqui in eccleſiæ unitate permanentes inter ſe diſſentiunt, prout Corinthii faciebant: ad quos Paulus ſcribens epiſtolæ prima, carnales eos vocat, quia dicerent, Ego ſum Pauli, ego verò Apollo. De illis ergo (inquit B. Auguſtinus) qui planè ſunt ab eccleſia ſeparati, non eſt accipiendum, quod dicit Apoſtolus 1. Corinth. 3.* ea, quæ ſunt Spiritus, non percipientes. *ſed quod dicit in ſua epiſtola Iudas,* qui ſegregant ſemetipſos, animales, Spiritum non habentes.

1 ¶ Hoc utique] *Repetendum eſt quod apud B. Auguſtinum antecedit de parvulis & carnalibus, qui tamen ſunt intra eccleſiæ unitatem.* Poſtremò (*ait*) ut certiſſimè noverimus, quòd parvuli in Chriſto, non percipientes quæ ſunt Spiritus Dei, habent tamen Spiritum Dei, paulò poſt intueamur, quemadmodum eos ipſos increpans ait, [neſcitis, quia templum Dei eſtis: & Spiritus Dei habitat in vobis.] Hoc utique nullo modo diceret ab eccleſia ſegregatis, &c.

2 ¶ Neque enim ſolùm] *Hinc uſque ad finem non ſunt inventa. Facit tamen ad hanc ſententiam, quod ſcribitur lib. 3. de baptiſmo contra Donatiſtas, c. 17.*

C. IX. ¶ *A Deo ſeparamus, quos impios demonſtramus.*

Item ex quinta ſynodo, *collatione quinta.*

CErtum eſt *a*, quòd qui impius demonſtratus eſt, omnimodo ſeparatus eſt à Deo: ſicut etiam ille, qui anathematizatus, tanquam impius ſeparatus eſt. Nihil enim aliud ſignificat anathema, niſi à Deo ſeparationem.

3 pars. *Illicita ergo excommunicatio, ut ex præmiſſis apparet, non lædit eum, qui notatur, ſed à quo notatur: ac per hoc, qui innocentes ſunt, ex alterius crimine condemnari non poſſunt: ſicut ab imprudentibus familiæ potentum pro peccatis Dominorum ſolent notari. Sed adhuc objicitur, quòd non ſolùm innocentes, ſed nec etiam criminoſi ſententia maledictionis ſint feriendi. Ait enim Chriſtus in* b *Evangelio.* [*Orate pro perſequentibus & calumniantibus vos: benefacite his, qui vos oderunt.*] *Item* c *Apoſtolus.* [*Benedicite perſequentibus vos: benedicite & nolite maledicere.*] *Item,* [d *Maledici regnum Dei non poſſidebunt.*]

C. X. ¶ *Ab omni maledicto fideles immunes eſſe oportet.*

Item Hieronymus *in epiſtolam ad Titum initio capitis tertii.*

SI igitur * Michaël non fuit auſus diabolo, & certè maledictione digniſſimo, judicium inferre blaſphemiæ, quantò magis nos ab omni maledicto puri eſſe debemus? Merebatur diabolus maledictum: ſed per os Archangeli blaſphemia exire non debuit. Relege veteres libros, & vide, quæ tribus in monte Garizin conſtitutæ ſint, ut benedicerent populo, & quæ in monte altero, ut maledicerent: *e* Ruben, qui maculaverat torum parentis, & Zabulon noviſſimus Liæ filius, & ancillarum liberi in monte Heliel *f* ponuntur, ut maledicant his qui maledictione ſunt digni.

C. XI. ¶ *Quos ſignificent illi, qui ad benedictionem, quive ad maledictionem de filiis Iſrael electi ſunt.*

Item *in libro Ioſuæ.*

CVm ergo in ſingulis quibuſq; fidelium talis ſit propoſiti varietas, hoc mihi deſignari videtur in hoc loco, quòd dimidii illi, qui juxta montem Garizin incedunt (illum, qui ad benedictiones electus eſt) iſtos figuraliter *g* indicent, qui non metu pœnæ, ſed benedictionum & repromiſſionum deſiderio veniunt ad ſalutem: illi verò dimidii, qui juxta montem Gebal *h* incedunt, in quo maledictiones prolatæ ſunt, iſtos alios indicent, qui malorum metu, & ſuppliciorum timore complentes quæ in lege ſcripta ſunt, perveniunt ad ſalutem.

Sed qui pro perſecutoribus juſſit orare, primos parentes pro transgreſſione mandati, mortis maledicto percuſſit. Cain i *quoque, quia primæ prævaricationi fratricidium adjunxit, ſententiam ma-*

a *Sent. 4. diſt. 18. ſup. ead. ſi quis.* b *1. Cor. 3.* c *al. referrentur.* *In epiſt. Iudæ.* d *Sap. 1.*

a *Ivo p. 14. c. 49. Pann. l. 5. c. 29.* b *Matth. 5.* c *Rom. 12.* d *Galat. 5.* * *In epiſt. Iudæ.* e *Deuter. 27.* f *al. Hebal. Origenes hom. 9. ad c. 9. Ioſue.* g *al. ſingulariter.*]orig. h *al. Hebal.* i *Geneſ. 3.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ledictionis à Domino reportavit. Abrahæ a *quoque Dominus dixit: [Maledicam maledicentibus tibi, & benedicam benedicentibus tibi.] In Evangelio* b *etiam, cùm eſuriens veniret ad ficum, non inveniens fructum in ea, ſua maledictione, perpetua ſterilitate ipſam damnavit.* ¶ *Item* c *Noë cùm verenda ſua à Cham deriſa cognoſceret, filium ejus Chanaam maledicens dixit: [Maledictus Chanaam ſit ſervus fratrum ſuorum.] Item* d *Iſaac, cùm benediceret Iacob filio ſuo, ait. [Qui maledixerit tibi, ſit ille maledictus, & qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur.]* ¶ *Item, ſicut in libro Deuteronomii legitur* e, *Moyſes ex præcepto Dei duodecim tribus filiorum Iſrael in duas partes diviſit, & ſex tribus juſſit, ut juxta montem Gebal* f *incedentes, maledictionem tranſgredientium legem vociferarentur: alius verò præcepit, ut juxta alium montem incedentes, benedictiones obſervantium inclamarent.* ¶ *In novo etiam Teſtamento Petrus Apoſtolus legitur Simoni maledixiſſe, cùm ait:* g *[Pecunia tua tecum ſit in perditionem.] Paulus quoque, qui dixerat:* h *[Benedicite & nolite maledicere,] fornicatorem* i *Corinthium juſſit excommunicari.* ¶ *Item in eadem* 1 *epiſtola ait [Si quis non fuerit ſecutus doctrinam Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſit anathema, maranatha.]* ¶ *Item* k *Galatis: [Si Angelus de cœlo veniens aliud vobis evangelizaverit, anathema ſit.] Diſtinguendum eſt ergo inter maledictum quod prohibetur, & maledictum quod à Domino & ſanctiſſimis viris rationabiliter profertur. Maledictum quod prohibetur, eſt illud, quod procedit ex voto ultionis, & odio perſequentis, non ex amore juſtitiæ. Maledictum verò, quo ſancti maledicunt, eſt illud, quod procedit ex amore juſtitiæ, non livore vindictæ.*

1 ¶ In eadem] *Antea legebatur, ut etiam in manuſcriptis,* in alia. *Hujus verò loci, ac ſequentis ſenſum retulit Gratianus, non ipſa prorſus Apoſtoli verba.*

C. XII. ¶ *Sancti viri non ex voto ultionis, ſed amore juſtitiæ aliquos maledicunt.*

Unde Gregorius *ait in Moral. lib. 4. capite 6.*

CVm ſancti *l* viri maledictionis ſententiam proferunt, non in hanc ex voto ultionis, ſed juſtitiæ *m* examine prorumpunt. Intus enim ſubtile judicium *n* aſpiciunt, & mala foris exurgentia, quia maledicto debeant ferire, cognoſcunt; & eò in maledicto non peccant, in quo ab interno *o* judicio non diſcordant. *Item ſuprà cap. quinto.* ¶ Scriptura ſacra duobus modis maledictum memorat; aliud videlicet, quod approbat, aliud, quod damnat. Aliter enim maledictum profertur judicio juſtitiæ 1, ut in ipſo primo peccante prolatum eſt, cùm audivit. *p* [Maledicta terra in opere tuo, &c.] & ſicut Abrahæ dicitur: *q* [Maledicam maledicentibus tibi.] Aliter verò profertur maledictum, quod non juſtitiæ, ſed livore vindictæ promitur: à quo voce Pauli Apoſtoli *r* prædicantis ceſſare admonemur, qui ait: [Benedicite & nolite maledicere.]

2 ¶ Iuſtitiæ] *In his, quæ ſequuntur, non omninò refert Gratianus ipſa verba beati Gregorii, neque etiam cæterorum collectorum, licet propius ad eos accedat. Sententia tamen eadem manet.*

C. XIII. ¶ *Errantes, & in errorem mittentes excommunicentur.*

Item Pelagius Papa *Anglio Epiſcopo.*

APoſtolicæ *s* auctoritatis exemplo didicimus, errantium, & in errorem mittentium Spiritus tradendos eſſe Satanæ, ut blaſphemare dediſcant.

C. XIV. ¶ *Delinquentes corrigantur à ſacerdotibus, incorrigibiles inventi excommunicentur.*

Item Anacletus Papa, *epiſt. 1.*

TAm ſacerdotes *a*, quàm reliqui fideles omnes ſum-
mam curam habere debent de his, qui pereunt, qua-
tenus eorum redargutione, aut corrigantur à peccatis, aut
ſi incorrigibiles apparuerint, ab eccleſia ſeparentur.

C. XV. ¶ *Secunda vel tertia admonitione interpoſita, excommunicationis ſententia procedat.*

Item Gregorius Papa *lib. 2. epiſt. 37. ad Natalem Epiſcopum.*

DE excommunicationis articulo (quæ tamen interpo-
ſita conditione gradus 1 ſecundò vel tertiò an-
ita dicam, ex neceſſitate ſubjuncta eſt) beatitudo ve-
immeritò queritur, cùm Paulus Apoſtolus *d* dicat
promptu habentes ulciſci omnem inobedientiam]

1 ¶ Gradus] *In tribus vetuſtis exemplaribus epiſtola-*
ati Gregorii & uno Gratiani legitur, gradu ſecundo, &c.

C. XVI. ¶ *Mali ab eccleſia ſunt eliminandi.*

Item Hieronymus *in epiſtolam ad Galatas, cap. 5.*

REſecandæ 1 ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ovi-
caulis repellenda: ne tota domus, maſſa, corpus
pecora ardeant, corrumpantur, putreſcant, intereant.
rius in Alexandria una ſcintilla fuit, ſed quia non
oppreſſa eſt, totum orbem ejus flamma populata

1 ¶ Reſecandæ] *Apud B. Hieronymum legitur,*
putridæ carnes, & ſcabioſum animal à caulis ovium
pellendum.

C. XVII. ¶ *Pro diverſitate culparum ſubditi à præpoſitis corripiantur.*

Item Auguſtinus *libro de correptione & gratia, cap. 15.*

COrripiantur itaque à præpoſitis ſuis ſubditi fratres
correptionibus de charitate venientibus pro cul-
parum diverſitate diverſis, vel minoribus, vel ampli-
ribus: quia & ipſa, quæ damnatio nominatur, quam
cit Epiſcopale judicium (qua pœna in eccleſia nulla
jor eſt) poteſt, ſi Deus voluerit, in correctionem
berrimam cedere atque proficere. Neque enim
quid contingat ſequenti die. An ante finem
jus de aliquo deſperandum eſt? Aut contradici
teſt, ne reſpiciat *c* & det pœnitentiam, & accepto
ficio Spiritus contribulati, cordiſque contriti,
quamvis juſtæ damnationis abſolvat, damnatumque
ipſe non damnet? Paſtoralis tamen neceſſitas habet
per plures ſerpant dira contagia, ſeparare ab ovibus
nis morbidam, ab illo, cui nihil eſt impoſſibile,
ſitan ſeparatione ſervandam. Neſcientes enim
pertineat ad prædeſtinatorum numerum, quis
tineat, ſic affici debemus charitatis affectu, ut omnes
limus ſalvos fieri.

1 ¶ Damnatumque] *Sic emendatum eſt ex originali*
gloſſa viſa eſt impedire. Antea legebatur, damnatum, qu
pſe non damnat.

C. XVIII. ¶ *Qui corrigi nolunt, excommunicationis ferro debent abſcindi.*

Item Proſper *libro ſecundo de vita contemplativa, cap. 7.*

ECce *d* autem crimina quorumlibet, ſi ipſi
noſis confiteri nolentibus, undecunque

a *Geneſis 12.* b *Matth. 21.* c *Geneſis 9.* d *Geneſis 27.* e *Deuteron. 27.* f *alit. Hebal.* g *Actor. 8.* h *Rom. 12.* i *1. Corinth. 3. & 6.* k *Galat. 1.* l *Beda in acta capite 8. Ivo part. 14. capite 4. & 5. Pannorm. lib. 5. capite 82.* m *alit. juſtitia examinis.* n *Dei judicium.] vera lectio.* o *aliter æterno.* p *Geneſis 3.* q *Geneſis 12.* r *Roman. 12.* s *1. Corinth. 5.*

a *Burch. l. 1. c. 136. Ivo p. 5. c. 250.* b *1. Cor. 10.* c
d *Ea.] orig.*

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

quæcunque non fuerint patientiæ leni medicamento ſanata, veluti igne quodam piæ increpationis urenda ſunt & curanda. Quòd ſi nec ſic quidem æquanimiter ſuſtinentis, ac piè increpantis medela proceſſerit *a* in eis, qui diu portati, & ſalubriter objurgati corrigi noluerint, tanquam putres corporis partes debent ferro excommunicationis abſcindi: ne, ſicut caro morbis emortua, ſi abſciſſa non fuerit, ſalutem reliquæ carnis putredinis ſuæ contagione corrumpit; ita iſti, qui emendari deſpiciunt, & in ſuo morbo perſiſtunt, ſi moribus depravatis in ſanctorum ſocietate permanſerint, eos exemplo ſuæ perditionis inficiant 1.

1 ¶ Inficiant] *Apud Proſperum continuò ſequitur cap. porrò. ipſa, de pœnitentia, diſt. 1.*

C. XIX. ¶ *Excommunicandus eſt, qui duas ſimul uxores habere præſumit.*

Item Nicolaus Papa *Lothario Regi.*

AN non *b* diſtricta ultione feriendus es, qui in duabus uxoribus adulterium Lamech, & flagitium imitatus eſſe dignoſceris? Quod Dominus non niſi poſt ſeptuaginta ſeptem generationes ſuo ſalutifero delevit: cùm Cain fratricidium ſeptima generatione aquis abolitum ſit cataclyſmi.

C. XX. ¶ *Falſi teſtes & homicidæ communione priventur.*

ITaque cenſuimus *c* homicidas & falſos teſtes à communione eccleſiaſtica ſubmovendos: niſi pœnitentiæ ſatisfactione crimina admiſſa diluerint.

C. XXI. ¶ *Excommunicetur potens, qui clericum pauperem, vel religioſum ſpoliare præſumit.*

Item ex concilio Toletano I: *c. 11.*

II. SI quis *d* de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem 1, aut religioſum expoliaverit, & mandaverit eum ad ſe venire Epiſcopus, ut audiatur, & contempſerint invicem, mox ſcripta percurrant per omnes Epiſcopos provinciæ, & quoſcunque adire potuerint, ut excommunicatus habeatur ipſe, donec obediat, & reddat aliena.

1 ¶ Pauperem] *In pleriſque vetuſtis, & apud Anſelmum & in codicibus concilii impreſſis, & manuſcriptis eſt*, pauperiorem.

C. XXII. ¶ *De eodem.*

Ex dictis Gregorii Papæ.

QUiſquis per *e* dolum manum ſuam mittit in Chriſtum Domini, id eſt, Epiſcopum vel Presbyterum (quia ſacrilegium grave committit,) & ſi quis eccleſiam Dei vaſtat, aut impugnat, aut incendit (quia & hoc graviſſimum eſt ſacrilegium,) placuit ſanctæ ſynodo, ut 1 inprimis omnia bona ejus proſcriptione publicentur: deinde in uno loco, id eſt, in monaſterio incluſus pœniteat omnibus diebus vitæ ſuæ.

¶ *Caput hoc abeſt à pleriſque manuſcriptis. Burchardus autem & Ivo citant ex concilio Gangrenſi.*

1 ¶ Vt inprimis] *Apud Burchardum & Ivonem legitur*, ut in uno loco, &c. *ſine verbis illis, quæ hinc ſunt interjecta.*

C. XXIII. ¶ *Communione privetur, qui Romipetas, vel peregrinos, vel mercatores moleſtare præſumit.*

Item Calixtus Papa.

3 pars. SI quis Romipetas, & peregrinos, & Apoſtolorum limina, & aliorum ſanctorum oratoria viſitantes capere, ſeu rebus, quas ferunt, ſpoliare, & mercatores novis teloniorum & pedagiorum *f* exactionibus moleſtare tentaverit, donec ſatisfecerit, communione careat Chriſtiana.

C. XXIV. ¶ *Excommunicentur, qui oratores, & eccleſias, bonaq; earum, & perſonas ibi ſervientes infeſtare præſumunt.*

Item Vrbanus Papa.

PAternarum traditionum exemplis commoniti, paſtoralis officii debitum perſolventes, eccleſias cum bonis ſuis, tam perſonis, quàm poſſeſſionibus, clericos videlicet, ac monachos, eorumque converſos 1 oratores quoque, cum ſuis nihilominus rebus, quas ferunt, tutos, & ſine moleſtia eſſe ſtatuimus. Si quis autem contra hoc facere præſumpſerit, & poſtquam facinus ſuum recognoverit, intra dierum triginta ſpatium competenter non emendaverit, à liminibus eccleſiæ arceatur, & anathematis gladio feriatur.

1 ¶ Converſos] *In codicibus impreſſis ſequebatur*, vel commiſſos, *quæ ſunt expuncta, quia abſunt à pleriſque manuſcriptis Gratiani exemplaribus, & vetuſto quodam codice: in quo quidem extremo & hic, & alii tres canones deſcripti ſunt, tanquam fragmentum alicujus concilii.*

C. XXV. ¶ *Qui oratoribus, pauperibus non arma ferentibus in malum obviaverint, excommunicentur.*

Item Nicolaus Papa *omnibus Epiſcopis.*

ILli *a*, qui peregrinos, vel oratores cujuſcunque ſancti, ſive clericos, ſive monachos, vel fœminas, aut inermes pauperes deprædati fuerint, vel bona eorum rapuerint, vel in malum eis obviaverint, anathematis vinculo feriantur, niſi dignè emendaverint. Pax verò illa quam treugam dicimus, ſic obſervetur, ſicut ab Archiepiſcopis & Epiſcopis uniuſcujuſque provinciæ conſtituta eſt. Qui autem eam infregerit, excommunicationi ſubdatur.

4 pars. *Quia verò ſermo de hæreticis habetur, videndum eſt, quid interſit inter ſchiſma & hæreſim: & qui ſint hæretici: & quot ſint hæreticorum ſectæ.*

C. XXVI. ¶ *Schiſmatis & hæreſis differentia.*

Differentiam autem inter ſchiſma & hæreſim, Hieronymus *in epiſt. ad Titum* b, *c. 3. aſſignat, dicens.*

INter *c* hæreſim & ſchiſma hoc intereſſe arbitrantur, quòd hæreſis perverſum dogma habeat, ſchiſma propter *d* Epiſcopalem diſſenſionem ab eccleſia 1 pariter ſeparat. Quod quidem in principio aliqua ex parte intelligi poteſt 2, cæterùm nullum ſchiſma non aliquam ſibi confingit hæreſim, ut rectè ab eccleſia receſſiſſe videatur.

1 ¶ Ab eccleſia] *In codicibus horum commentariorum in Germania, in Gallia, in Ferraria excuſis, itemq; duobus manuſcriptis Vaticanis legitur*, ab eccleſia ſeparetur.

2 ¶ Poteſt] *Sequebatur*, diverſum. *quæ vox abeſt à memoratis editionibus, & Vaticanis exemplaribus.*

C. XXVII. ¶ *Vnde hæreſis dicatur.*

Vnde autem hæreſis dicatur, in epiſtolam ad Galatas, cap. 5. Hieronymus *e diffinit ita, dicens.*

HÆreſis *f* Græcè ab electione dicitur, quòd ſcilicet eam ſibi unuſquiſq; eligat diſciplinam, quam putat eſſe meliorem. Quicunq; *g* igitur aliter ſcripturam intelligit, quàm ſenſus Spiritus Sancti flagitat, quo ſcripta eſt, licet de eccleſia non receſſerit, tamen hæreticus appellari poteſt, & de carnis operibus eſt quæ pejora ſunt.

5 pars. *Qui verò propriè dicantur hæretici*, Auguſtinus *in lib. de Vtilitate credendi, c. 1. oſtendens, ait.*

a *al. profecerit.* b *Ivo p. 8. c. 227. Gen. 4.* c *Burch. l. 6. c. 29. Ivo p. 10. c. 31. & 151.* d *Anſ. l. 7. c. 173.* e *Burch. l. 10. cap. 65. Ivo p. 12. c. 73. & Ca. 13. c. 65.* f *al. pedaticorum.*

a *Pann. lib. 5. c. 114.* b *Ad locum* [*Hæreticum hominem.*] c *Polyc. lib. 7. tit. 5. Anſ. l. 12. c. 49.* d *al. poſt Epiſcopalem deceſſionem.* e *Ad locum* [*Hæreſes, invidiæ.*] f *Poly. ibid. Anſ. l. 12. c. 50.* g *Gal. 5.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

C. XXVIII. ❡ *Qui propriè dicantur hæretici.*

HÆreticus *a* eſt, qui alicujus temporalis commodi, & maximè gloriæ, principatuſque ſui gratia falſas ac novas opiniones vel gignit, vel ſequitur. Ille autem, qui hujuſmodi hominibus credit, homo eſt imaginatione quadam veritatis ac pietatis illuſus.

C. XXIX. ❡ *Non ſunt hæretici, qui non ſua audacia, ſed aliena ſeducuntur in errorem.*

Item *Glorio, Eleuſio, & aliis, epiſt. 162.*

DIxit *b* Apoſtolus [Hæreticum hominem poſt primam & ſecundam correptionem devita: ſciens, quia ſubverſus eſt hujuſmodi, & peccat, & eſt à ſemetipſo damnatus.] Sed qui ſententiam ſuam, quamvis falſam atque perverſam, nulla pertinaci animoſitate defendunt, præſertim quam non audacia ſuæ præſumptionis pepererunt, ſed à ſeductis, atque in errorem lapſis parentibus acceperunt, quærunt autem cauta ſollicitudine veritatem, corrigi parati, cùm invenerint, nequaquam ſunt inter hæreticos deputandi.

C. XXX. ❡ *Magiſtri erroris exiſtunt, qui veritatis diſciplinam contemnunt.*

Item Leo Papa *epiſt. 10. ad Flavianum.*

QVid *c* autem iniquius eſt, quàm impia ſapere, & ſapientioribus, doctioribuſque non credere? Sed in hanc inſipientiam cadunt, qui cùm ad cognoſcendam veritatem aliquo impediuntur obſcuro, non ad propheticas voces, non ad Apoſtolicas literas, nec ad Evangelicas auctoritates, ſed ad ſemetipſos recurrunt: & ideò magiſtri erroris exiſtunt, quia veritatis diſcipuli non fuerunt.

C. XXXI. ❡ *Hæretici ſunt, qui quod pravè ſapiunt, contumaciter defendunt.*

Item Auguſtinus *contra Manichæos.*

QVi in eccleſia Chriſti morbidum aliquid, pravumque ſapiunt, ſi correpti, ut ſanum, rectumque ſapiant, reſiſtunt contumaciter, ſuaque peſtifera, & mortifera dogmata emendare nolunt, ſed defenſare perſiſtunt, hæretici fiunt.

C. XXXII. ❡ *Errante damnabilior eſt, qui ejus defendit errorem.*

Item Vrbanus Papa.

QVi aliorum defendit errorem, multò ampliùs damnabilior eſt illis, qui errant: quia non ſolùm errat, ſed etiam aliis offendicula erroris præparat & confirmat. Vnde quia magiſter erroris eſt, non tantùm hæreticus, ſed etiam hæreſiarcha dicendus eſt.

C. XXXIII. ❡ *Qui mendacio veritatem immutant, Patrum terminos transferre probantur.*

Idem Hieronymus *lib. 2. Comment. ad c. 5. Oſeæ.*

TRansferunt Principes Iuda terminos, quos poſuerunt patres eorum, quando immutant mendacio veritatem, & aliud prædicant, quam ab Apoſtolis acceperunt. *Idem infra, eodem capite.* ¶ De hæreticis manifeſtus eſt ſenſus, quòd ſophiſmatibus ſuis, & arte dialectica ſæpè opprimant eccleſiaſticos. *Idem ad caput nonum.* ¶ Veteres ſcrutans hiſtorias, invenire non poſſum ſcidiſſe eccleſiam, & de domo Domini populos ſeduxiſſe, præter eos, qui ſacerdotes à Deo poſiti fuerant, & prophetæ, id eſt, ſpeculatores. Iſti ergo vertuntur in laqueum tortuoſum, in omnibus locis ponentes ſcandalum.

C. XXXIV. ❡ *Abjiciantur qui adverſariorum conveniunt pravitati.*

Item Leo Papa *epiſtola 74. ad Anatolium.*

ILlud *d* ſanè plurimum mihi diſplicere ſignifico, quòd inter 1 dilectionis *a* tuæ clericos quidam eſſe [illegible] tur, qui adverſariorum *b* conveniant pravitati, & va[illegible] iræ *c* vaſis miſericordiæ miſceantur. Quibus inveſtiga[illegible] dis, & ſeveritate congrua coërcendis debet diligentia [illegible] vigilanter inſiſtere: ita ut his, quibus prodeſſe non [illegible] tuerit correctio, non parcat abſciſſio. Oportet enim [illegible] Evangelici meminiſſe mandati, quo ab ipſa veritate [illegible] cipitur *d*, ut ſi nos oculus, aut pes, aut dextera ſcand[illegible] zaverit manus, à compage corporis auferatur: quia [illegible] lius ſit his in eccleſia carere membris, quàm cum ipſis [illegible] æterna ire ſupplicia. Nam ſuperfluò extra eccleſiam [illegible] ſitis reſiſtimus, ſi ab his, qui intus ſunt, in eis qui [illegible] cipiunt, vulneramur. Abjicienda prorſus peſtifera [illegible] ſacerdotali vigore patientia eſt, quæ ſibimet, p[illegible] aliorum parcendo, non parcit.

1 ¶ Quòd inter] *Sic eſt emendatum ex ipſa epiſtola,* [illegible] *& in vulgatis, & in plerìſque vetuſtis Gratiani exemplaribus* [illegible] quòd juriſdictionis tuæ clerici. *In duabus tamen,* [illegible] *modum & apud Ivonem eſt,* inter ditionis tuæ clericos.

2 ¶ Vaſa iræ] *Sic eſt emendatum ex originali.* [illegible] *ad locum B. Pauli Roma. 9. Apud Gratianum erat,* [illegible] *Ivonem,* veſaniæ vaſis miſericordiæ vaſa miſceantur.

C. XXXV. ❡ *Et ſodalitates, & convivia hæreticorum clerici vitare debent.*

Item ex concilio Carthaginenſ. IV. *c.* [illegible] *71. & 72.*

CLericus hæreticorum & ſchiſmaticorum [illegible] vivia, quàm ſodalitates evitet æqualiter. [illegible] conventicula non eccleſia, ſed conciliabula [illegible] ſunt. Cum eis neque orandum eſt, neque pſall[illegible]

C. XXXVI. ❡ *Canonum obſervatores cum hæreticis nullum debent inire certamen.*

Item Gelaſius Papa *in epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ.*

CVm quibus erat ſynodus ineunda? [illegible] tifices fuerant undique jam depulſi [illegible] ſerant ſocii perfidorum: cum quibus jam nec licebat [illegible] bere conventum, dicente Pſal. *e* [Non ſedi in [illegible] vanitatis: & cum iniqua gerentibus non introibo.] [illegible] eccleſiaſtici moris eſt cum his, qui pollutam habent [illegible] munionem, permiſtamque cum perfidis, miſcere [illegible] lium *f*. Rectè igitur per Chalcedonenſis ſynodi [illegible] hujuſmodi prævaricatio repulſa eſt potius, qua[illegible] concilium vocata: quod nec opus erat poſt p[illegible] nodum, nec cum talibus habere licebat. *Idem in* [illegible] *nitorio ad Fauſtum.* ¶ Canonum 2 magiſtris atque [illegible] dibus nobis nullum fas eſt inire certamen cum [illegible] bus communionis alienæ.

1 ¶ Quàm ad] *In originali legitur,* quàm per conc[illegible] quod ne opus, &c.

2 ¶ Canonum] *Gelaſius in commentario ad Fau*[illegible] *jurgans Græcos illos, qui, cùm maximè canones violarent,* [illegible] *men ſe obſervatores ſimulabant, in hac prorumpit verba,* [illegible] num magiſtros atq; cuſtodes. Nobis nullum, &c.

C. XXXVII. ❡ *Non contradicit, ſed potius* [illegible] *dit Evangelio, qui malos excommunicat.*

Item ex epiſtola Vrbani.

NOtandum eſt, quòd quidam dicunt contra [illegible] gelicam parabolam nos facere, ubi de zizani[illegible] eradicandis Dominus præcepit *g*, cùm aliquos [illegible] municatione dignos excommunicationi ſubji[illegible]

a *Beda 1. Corint. 11. Polyc. ibid. Deuſdedit p. 2. Anſel. l. 12. c. 53.* b *Ad Titum cap. 3. Polyc. ibid. Anſel. lib. 12. c. 61.* c *Lib. 18. de Civit. Dei, c. 51. Polyc. ibid. Deuſdedit p. 2. Anſ. l. 12. c. 51.* d *Ivo part. 6. cap. 339.*

a *al. ditionis.* b *al. conniveant.] orig.* c *Rom.* [illegible] e *Pſal. 25.* f *al. conſilium.* g *Matth. 13. Sententia* [illegible] *q. 3. per totam. In conciliis Milevitano & Africano.*

ajunt etiam ſanctum Auguſtinum hoc contradicere in illo loco, ubi ait: [Quia non eſt præcidenda vitas; ferendi ſunt mali, non abjiciendi.] Quibus hoc primùm reſpondendum eſt: Si hæretici & mali homines excommunicandi non ſunt, quare ipſe Auguſtinus cum legatis ſanctæ Romanæ eccleſiæ, & cum ſanctis Epiſcopis ſuis Pelagium, & Cœleſtinum novam hæreſim in ſanctam Dei eccleſiam introducentes, excommunicavit, & ab eccleſia Dei ſeparavit? Quare ipſos Donatiſtas, contra quos iſta & multa his ſimilia loquitur, tam ipſe, quàm omnis eccleſia Dei, excommunicatos habuit? &, niſi prius pœnituiſſent, & per manus impoſitionem reconciliati eſſent, eis nequaquam communicabat? Idem ipſe Dominus, qui hoc parabolicè hic narrat, apertè alibi excommunicationem fieri jubet, dicens, *a* [Frater, qui corripitur ab eccleſia, & non obedit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus.] Vnde apparet liquidò, aliud eſſe excommunicationem, aliud eradicationem. Qui enim excommunicatur (ut *b* Apoſtolus ait) ad hoc excommunicatur, ut Spiritus ejus ſalvus fiat in die Domini. Diſciplina enim eſt excommunicatio, & non eradicatio.

Niſi fortè ex contemptu & ſuperbia excommunicati proveniat.

C. XXXVIII. ¶ *Divina maledictio meritum maledicti deſignat.*

Vnde c Origenes 1 *in librum Numerorum, homilia 15. ad c.23.*

DEus, quando maledicit, meritum ejus deſignat, cui maledicitur, & ſententiam *d* promit: utpote quem non fallit neque peccati qualitas, neque peccantis affectus. Homo autem quia hæc non poteſt ſcire (neque enim propoſitum, mentemque alterius videre alius, aut cognoſcere poteſt,) idcirco etiam ſi judicantis, vel ſentētiam pro mentis intuitu proferat maledictum, non poteſt eſſe juſta maledicendi cauſa, ubi ignoratur peccantis affectus maximè cùm humanum vitium tunc ſciat maledicta proferre, cùm forte conviciis aut injuriis provocatur. Quod vitium volens reſecare *e* Apoſtolus, ne maledictis & conviciis convicia provocemus, mandatum neceſſarium ponit; ut benedicamus, & non maledicamus: quò convitiandi vitium reſecetur: non quò judicandi veritas, quæ homines latet, & pronunciandi auctoritas perimatur.

1 ¶ Origenes] *Sic eſt reſtitutum, cùm antea eſſet,* Auguſtinus. *Et magnam hujus capitis partem gloſſa ordinaria ad eundem locum ex ipſo Origene refert: indeq; nonnulla ſunt emendata.*

Secta verò hæreticorum quot ſint, & unde nomina acceperint, Iſidorus *lib.8.Etymologiarum, cap.5. determinat, dicens.*

C. XXXIX. ¶ *Quot ſint ſectæ hæreticorum.*

QVidam autem *f* hæretici, qui de eccleſia receſſerunt, ex nomine ſuorum auctorum nuncupantur: quidam verò ex cauſis, quas eligentes inſtituerunt.

¶ Simoniani dicti à Simone, magicæ artis perito: cui Petrus in Actibus Apoſtolorum maledixit, pro eo quòd ab Apoſtolis Spiritus Sancti gratiam pecunia emere voluiſſet. Hi dicunt creaturam non à Deo, ſed à virtute quadam ſuperna creatam.

¶ Menandrini *g* à Menandro magno, diſcipulo Simonis nuncupati: qui mundum non à Deo, ſed ab Angelis factum aſſeruit.

¶ Baſilidiani à Baſilide appellati: qui inter reliquas blaſphemias, Ieſum paſſum abnegavit.

¶ Nicolaitæ dicti à Nicolao *h* Diacono eccleſiæ Hieroſolymorum: qui cum Stephano, & cæteris conſtitutus eſt à Petro: qui propter pulchritudinem relinquens uxorem, dixerat, ut qui vellet, ea uteretur: verſa eſt in ſtuprum talis conſuetudo, ut invicem conjugia commutarentur. Quos Ioannes in Apocalypſi improbat *a*, dicens. [Sed hoc habes, quòd odiſti facta Nicolaitarum.]

¶ Gnoſtici propter excellentiam ſcientiæ ſe ita appellare voluerunt. Animam, naturam Dei eſſe dicunt: bonum & malum Deum ſuis dogmatibus fingunt.

¶ Carpocratiani à Carpocrate quodam vocantur: qui dixit, Chriſtum hominem fuiſſe tantùm, & de utroque ſexu progenitum.

¶ Cerinthiani à Cerintho quodam nuncupati. Hi inter cætera circumciſionem obſervant: mille annos poſt reſurrectionem in voluptate carnis futuros prædicant. Vnde & Græcè χιλιάσται, Latinè Millenarii ſunt appellati.

¶ Nazaræi dicti, qui dum Chriſtum (qui à vico Nazaræus eſt appellatus) filium Dei confiteantur, omnia tamen veteris legis cuſtodiunt.

¶ Ophitæ à Colubro nominati ſunt. Coluber enim Græcè ὄφις dicitur. Colunt enim ſerpentem, dicentes ipſum in paradiſum *b* induxiſſe virtutis cognitionem.

¶ Valentiniani à Valentino quodam Platonico ſectatore vocati, qui αἰῶνας, id eſt, ſæcula quædam in originem Dei creatoris induxit, Chriſtum quoque de Virgine nihil corporis aſſumpſiſſe, ſed per eam, quaſi per fiſtulam, tranſiſſe aſſeruit.

¶ Appellitæ, quorum auctor *c* Apelles fuit: qui creatorem Angelum neſcio quem glorioſum ſuperioris Dei faciens, Deum legis Iſrael illum igneum affirmans dixit, & Chriſtum non in veritate Deum, ſed hominem in phantaſia apparuiſſe.

¶ Archontiaci à principibus appellantur: qui univerſitatem, quam Deus condidit, opera eſſe Archangelorum defendunt.

¶ Adamiani vocati, quòd Adæ imitentur nuditatem. Vnde & nudi orant, & nudi inter ſe mares fœminæque conveniunt.

¶ Cainani *d* 2 inde ſunt appellati, quoniam Cain adorant.

¶ Sethiani nomen acceperunt à filio Adæ, qui vocatus eſt Seth; dicentes eundem eſſe Chriſtum.

¶ Melchiſedechiani vocati pro eo, quòd Melchiſedech, ſacerdotem Dei, non hominem fuiſſe, ſed virtutem Dei eſſe arbitrantur.

¶ Angelici vocati, quia Angelos colunt.

¶ Apoſtolici hoc ſibi nomen ideò ſumpſerunt, quòd nihil poſſidentes proprium, nequaquam recipiant eos, qui aliquo *e* in hoc mundo utuntur.

¶ Cerdoniani à Cerdone quodam nominati: qui duo contraria principia aſſeruit.

¶ Marcioniſtæ à Marcione Stoico philoſopho appellati: qui Cerdonis dogma ſecutus, alterum bonum, alterum juſtum Deum aſſeruit, tanquam duo principia creationis *f* & bonitatis.

¶ Artotyritæ ab oblatione vocati: panem enim & caſeum offerunt, dicentes à primis hominibus oblationem à fructibus terræ, & fructibus ovium fuiſſe celebratam.

¶ Aquarii appellati, eò quòd aquam ſolam offerunt in calice ſacramenti.

¶ Severiani à Severo exorti, vinum non bibunt: vetus teſtamentum, & reſurrectionem non recipiunt.

¶ Tatiani à Tatiano quodam vocati: qui & Encratitæ dicti: quia carnes abominantur.

¶ Alogii vocantur tanquam ſine verbo: λόγος enim Græcè, verbum dicitur. Deum enim verbum non

a *Matth.18. paulò aliter.* b *1. Corinth.5.* c *al. Item.* d *al. ſententiam veram ponit.* e *1.Petr.3. Rom.12.* f *Rabanus lib. 2. de inſtitut. clericor. capite 58. Anſelmus libro 13. cap. ultim. Panorm. lib.5, cap.345. Act.8.* g *al. Menandriani.* h *Act.6.*

a *Apoc.2.* b *al. paradiſo.* c *al. princeps.* d *al. Caiani.] al. Cainiti.* e *al. aliquid.* f *al. creatoris.*

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

credunt, reſpuentes Ioannis Evangelium & Apocalypſim.

¶ Cathaphrygis nomen provincia Phrygia dedit, quia ibi extiterunt. Auctores eorum Montanus, Priſca, & Maximilla fuerunt. Hi adventum Spiritus Sancti non in Apoſtolos, ſed in ſe traditum aſſerunt.

¶ Cathari propter munditiam ita ſe nominaverunt: glorantes enim de ſuis meritis, negant pœnitentibus veniam peccatorum: viduas, ſi nupſerint, tanquam adulteras damnant: mundiores ſe cæteris prædicant. Qui nomen ſuum ſi cognoſcere vellent, mundanos ſe potius quam mundos vocarent.

¶ Pauliani à Paulo Samoſateno exorti ſunt, qui dixit non ſemper fuiſſe Chriſtum, ſed à Maria ſumpſiſſe initium.

¶ Hermogeniani ab Hermogene quodam vocati, qui materiam non 2 natam introducens, Deo non nato eam comparavit, matremque elementorum, & Deam aſſeruit: quos Apoſtolus *a* improbat elementis ſervientes.

¶ Manichæi à quodam Perſa extiterunt, qui vocatus eſt Manes. Hic duas naturas & ſubſtantias introduxit, id eſt, bonam & malam, & animas ex Deo, quaſi ex aliquo fonte manare aſſeruit: teſtamentum vetus reſpuit, novum ex parte recepit.

¶ Anthropomorphitæ 3 dicti pro eo, quòd ſimplicitate ruſtica Deum habere humana membra, quæ in divinis libris ſcripta ſunt, arbitrantur. ἄνθρωπος enim Græcè, Latinè homo interpretatur. Ignorantes vocem Domini, qui ait: *b* [Spiritus eſt Deus.] Incorporeus eſt enim, nec membris diſtinguitur, nec corporis mole cenſetur.

¶ Hierarchitæ 4 ab Hierarcha auctore exorti, monachos tantùm recipiunt: conjugia reſpuunt: regna cœlorum parvulos habere non credunt.

¶ Novatiani à Novatiano *c* Romæ urbis Presbytero exorti: qui adverſus Cornelium cathedram ſacerdotalem conatus invadere, hæreſim inſtituit, nolens apoſtatas ſuſcipere, rebaptizans baptizatos.

¶ Montani 5 hæretici dicti, quòd tempore perſecutionis in montibus latuerunt, qua occaſione ſe à catholicæ eccleſiæ corpore diviſerunt.

¶ Ebionitæ ab Ebione dicti, ſive à paupertate: Chriſtum enim per profectum *d* ſolum virum juſtum putant effectum. Vnde competenter Hebionitæ pro paupertate intelligentiæ appellati ſunt. Hi enim ſemijudæi ſunt: & ita tenent Evangelium, ut legem carnaliter ſervent: adverſus quos *e* Apoſtolus ad Galatas ſcribens invehitur.

¶ Photiniani à Photino Gallogræciæ Syrmii Epiſcopo nuncupati: qui Ebionitarum hæreſim ſuſcitans, aſſeruit Chriſtum à Maria per Ioſeph nuptiali coitu fuiſſe conceptum.

¶ Aëriani ab Aërio quodam nuncupati ſunt: hi offerre ſacrificium pro defunctis ſpernunt.

¶ Aëtiani ab Aëtio ſunt vocati: idemque Eunomiani ab Eunomio quodam dialectico, Aëtii diſcipulo, ex cujus nomine magis innotuerunt, diſſimilem patri aſſerentes filium, & filio Spiritum Sanctum. Dicunt etiam nullum *f* imputari peccatum in fide manentium.

¶ Origeniani ab Origene auctore exorti ſunt, dicentes, quòd non poſſit videre filius Patrem, nec Spiritus Sanctus filium. Animas quoque in mundi principio peccaſſe dicunt, & pro diverſitate peccatorum è cœlis uſque ad terras *g* diverſa corpora, quaſi vincula meruiſſe, eaque cauſa factum eſſe mundum.

¶ Noëtiani à quodam Noëto vocati, qui dicebant Chriſtum eundem eſſe, & Patrem, & Spiritum Sanctum, ipſamque Trinitatem in officiorum nominibus, non in perſonis accipiunt. Vnde & Patripaſſiani vocantur, quia Patrem paſſum dicunt.

¶ Sabelliani ab eodem Noëto pullulaſſe dicuntur: cujus diſcipulum perhibent fuiſſe Sabellium, ex cujus nomine maximè innotuerunt, unde & Sabelliani vocati ſunt. Hi unam perſonam Patris, & filii, & Spiritus Sancti aſtruunt.

¶ Arriani ab Arrio Alexandrino Presbytero orti ſunt, qui coæternum Patri filium non agnoſcens, diverſas in Trinitate ſubſtantias aſſeruit, contra illud, quod ait Dominus *a*, [Ego & Pater unum ſumus.]

¶ Macedoniani à Macedonio Conſtantinopolitano Epiſcopo dicti ſunt, negantes Deum eſſe Spiritum Sanctum.

¶ Apollinariſtæ ab Apollinare vocati ſunt, dicentes Chriſtum corpus tantummodo ſine anima ſuſcepiſſe.

¶ Antidicomaritæ appellati ſunt pro eo, quod Mariæ virginitati contradicunt, aſſerentes eam poſt Chriſtum natum viro ſuo fuiſſe commiſtam.

¶ Metangiſmonitæ 6 ideò tale nomen acceperunt, quia ἄγγος Græcè vas dicitur. Aſſerunt enim ſic in Patre filium, tanquam vas minus intra vas majus.

¶ Patritiani à quodam Patritio nuncupati ſunt: qui ſubſtantiam humanæ carnis à diabolo conditam dicunt.

¶ Colluthiani à quodam Collutho nominati: qui dicunt Deum non facere mala, contra illud, quod ſcriptum eſt, *b* [Dominus creans mala.]

¶ Floriani *c* à Floriano: qui è contrario dicunt Deum creaſſe mala, contra hoc, quod ſcriptum eſt: *d* [Fecit Deus omnia bona.]

¶ Donatiſtæ à Donato quodam Afro nuncupati [...] de Numidia veniens totam penè Africam ſua perſuaſione decepit, aſſerens minorem Patre filium, & minorem filio Spiritum Sanctum, & rebaptizans catholicos.

¶ Bonoſiani à Bonoſo quodam Epiſcopo [...] duntur: qui Chriſtum Dei filium adoptivum, [...] prium aſſerunt.

¶ Circumcelliones dicuntur, eò quòd [...] quos Scototopicos 7 vocant, ſupradictæ hæreſis [...] tes doctrinam. Hi amore martyrii [...] munt, ut violenter de hac vita diſcedentes, [...] minentur.

¶ Priſcillaniſtæ à Priſcilliano vocati, qui in Hiſpania [...] ex errore Gnoſticorum & Manichæorum [...] gma compoſuit.

¶ Luciferiani à Lucifero Sardiniæ Epiſcopo [...] Epiſcopos catholicos, qui Conſtantii *e* perſecutione [...] fidiæ Arrianorum conſentientes erant, & poſtea [...] in catholicam redire delegerunt, damnantes, [...] crediderant, ſive quod ſe credidiſſe ſimulaverunt [...] cleſia catholica materno recepit ſinu, tanquam [...] poſt fletum negationis; hanc illi matris charitatem [...] bè accipientes, eoſque recipere nolentes, ab eccleſiæ [...] munione receſſerunt, & cum ipſo Lucifero auctore [...] mane oriebatur, cadere meruerunt.

¶ Ioviniauiſtæ à Ioviniano quodam monacho [...] aſſerentes nullam nuptarum & virginum eſſe [...] nullumque inter abſtinentes & ſimpliciter epulantes [...] diſcrimen.

¶ Helvidiani ab Helvidio nominati: qui dicunt [...] Chriſtum natum alios Mariam filios de ſuo [...] periſſe.

¶ Paterniani à Paterno quodam exorti, inferiores [...] poris partes à diabolo factas opinantur.

¶ Arabici nuncupati eò quòd in Arabia exorti [...] dicentes animam cum corpore mori, atque in [...] utrunque reſurgere.

¶ Tertullianiſtæ dicti à Tertulliano Presbytero [...] canæ provinciæ civitatis Carthaginenſis, animam [...] talem eſſe, ſed corpoream prædicantes, & animas [...] rum hominum poſt mortem in dæmones ver[...]

a *Gal. 4.* b *Ioan. 4.* c *al. Novato.* d *al. provectis.* e *Gal. 5.* f *al. nulli.* g *al. terras lapſas.] orig.*

a *Ioan. 10.* b *Eſai. 45.* c *al. Floriano* [...] d *Gen. 1.* e *al. inſtanti.*

¶ Theſſareſcædecatitæ dicti, quòd decimaquarta luna Paſcha cum Iudæis obſervandum contendunt. Nam τέσσαρες quatuor δέκα decem ſignificat.

¶ Nyctages à ſomno nuncupati, quòd vigilias noctis reſpuant, ſuperſtitionem eſſe dicentes, jura temerari divina, qui noctem ad requiem tribuit.

¶ Pelagiani à Pelagio monacho exorti. Hi liberum arbitrium divinæ gratiæ anteponunt, dicentes ſufficere voluntatem ad implenda juſſa divina.

¶ Neſtoriani à Neſtorio Conſtantinopolitano Epiſcopo nuncupati: qui beatam Mariam virginem non Dei, ſed hominis tantummodo matrem, aſſeruit: ut aliam perſonam carnis, aliam faceret Deitatis: nec unum Chriſtum in verbo Dei, & carne credidit; ſed ſeparatim, atque ſejunctim alterum filium Dei, alterum hominis prædicavit 8.

¶ Eutychiani dicti ab Eutyche Conſtantinopolitano Abbate: qui Chriſtum poſt humanam aſſumptionem negavit exſtitiſſe in duabus naturis, ſed ſolam in eo divinam aſſerunt naturam.

¶ Acephali dicti, id eſt, ſine capite. Nullus enim eorum reperitur auctor, à quo exorti ſint. Hi trium Chalcedonenſium 9 capitulorum impugnatores, duarum in Chriſto ſubſtantiarum proprietatem negant, & unam in ejus perſona naturam prædicant.

¶ Theodoſiani 10 & Gajanitæ appellati à Theodoſio & Gajano, qui temporibus Iuſtiniani Principis in Alexandria, populi perverſi electione, una die ordinati ſunt Epiſcopi. Hi errores Eutychetis & Dioſcori ſequentes, Chalcedonenſe concilium reſpuunt: ex duabus unam in Chriſto naturam aſſerunt, quam Theodoſiani corruptam, Gajanitæ incorruptam contendunt.

¶ Agnoitæ 11, & Tritheitæ à Theodoſianis exorti ſunt: ex quibus Agnoitæ ab ignorantia dicti: quia ad perverſitatem, à qua exorti ſunt, id adjiciunt, quòd Chriſti divinitas ignoret futura, quæ ſunt ſubſcripta de die & hora noviſſima; non recordantes Chriſti perſonam in Eſaia *a*, loquentis [Dies judicii in corde meo.]

¶ Tritheitæ verò vocati, quòd ſicut tres perſonas in Trinitate, ita quoque tres aſſerunt Deos eſſe, contra illud, quod ſcriptum eſt: *b* [Audi Iſrael, Dominus Deus tuus, Deus unus eſt.]

¶ Sunt aliæ hæreſes ſine auctore, & ſine nominibus. Ex quibus aliæ putant triformem eſſe Deum: aliæ Chriſti divinitatem paſſibilem dicunt: aliæ Chriſti de patre nativitati initium temporis dant: aliæ liberationem hominum apud inferos factam Chriſti deſcenſione non credunt: aliæ animam imaginem Dei negant: aliæ animas converti in dæmones, & quæcunque animalia exiſtimant: aliæ de mundi ſtatu diſſentiunt: aliæ innumerabiles mundos opinantur: aliæ aquam Deo coæternam faciunt: aliæ nudis pedibus ambulant: aliæ cum hominibus non manducant. Hæ ſunt hæreſes adverſus catholicam fidem exortæ, & ab Apoſtolis, & à ſanctis patribus, vel conciliis prædamnatæ: quæ dum in ſe multis erroribus diviſæ, invicem ſibi diſſentiunt, communi tamen nomine adverſus eccleſiam Dei conſpirant. ¶ Sed & quicunque *c* aliter ſcripturam ſanctam intelligit, quàm ſenſus Spiritus Sancti flagitat, à quo conſcripta eſt, licet de eccleſia non receſſerit, tamen hæreticus appellari poteſt.

1 ¶ Caiani] *Apud B. Auguſtinum in libro de hæreſibus (ex quo magnam partem hujus capitis accepit Iſidorus) & in aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus legitur*, Gayani. *In uno autem ejuſdem Gratiani*, Cayni. *De quibus quidem hæreticis Tertullianus in libro de præſcriptione adverſus hæreticos hæc ſcribit.* Sunt & nunc alii Nicolaitæ: Caiana hæreſis dicitur. *& paulo inferius.* Necnon etiam arripit alia quoque hæreſis, quæ dicitur Cainæorum. Et ipſi enim magnificant Cain, quaſi ex quadam potenti virtute conceptum, quæ operata ſit in ipſo.

2 ¶ Non natam] *Locus hic emendatus eſt ex pleriſq; vetuſtis & Iſidoro. Antea enim legebatur,* Non naturam introducens; Deo non naturæ eam comparavit.

3 ¶ Anthropomorphitæ] *In codicibus Iſidori vulgatis, & aliquot manuſcriptis antecedunt hæc.* Anomiani Latinè ſine lege dicuntur: *quæ tamen abſunt à codice Iſidori pervetuſto, & valdè emendato monaſterii B. Auguſtini in Carbonaria Neapolis.*

4 ¶ Hierachitæ] *Ita mutatum eſt ex libello B. Auguſtini, quamvis in aliquot ipſius editionibus ſit,* Hierarchitæ. *Hierachæ verò hæretici meminit B. Hilarius l. 4. & ſexto de Trinitate. Antea legebatur,* Heraclitæ ab Heraclio.

5 ¶ Montani] *Horum nulla mentio eſt apud B. Auguſtinum, ſed Montenſium: quo nomine Donatiſtas Romæ vocari ſolitos tradit.*

6 ¶ Metangiſmonitæ] *Sic emendatum eſt ex Iſidoro & beato Auguſtino, cùm antea legeretur,* Metangi nominati.

7 ¶ Scotopicos] *Apud Iſidorum, in Pannormia, & in aliquot manuſcriptis Gratiani eſt,* Cotopitas. *Quòd verò ait,* ſupradictæ hæreſis habentes doctrinam, *referendum eſt ad Donatiſtas, non ad Bonoſianos.*

8 ¶ Prædicavit] *In eodem vetuſto Iſidori codice Neapolitano hic eſt finis capituli, & incipit novum caput,* de philoſophis gentium.

9 ¶ Chalcedonenſium] *Tria capitula tractata & definita ſunt in quinta ſynodo, ſub Iuſtiniano, ut notatum eſt ſupr. diſt. 15. ſicut ſancti. Qui verò occaſione horum trium capitulorum ab eccleſia receſſerunt, non Chalcedonenſem, ſed quintam ſynodum impugnabant.*

10 ¶ Theodoſiani] *Horum meminit Liberatus in Breviario, Nicephorus lib. 18. cap. 45. 49. & 50. ac Gregorius Cedrenus anno 14. Iuſtiniani Imperatoris. B. Auguſtinus memorat Theodotianos à Theodotiano: ſed idem videtur qui Theodotus, de quo Epiphanius l. 2. tom. 1. hæreſi 54.* Theodotianus à Theodoto, *ut etiam Philaſtrius & Damaſcenus.*

11 ¶ Agnoitæ & Tritheitæ] *Sic reſtitutum eſt: quamvis in codicibus Iſidori & Gratiani legeretur,* Gnoitæ & Trithoitæ. *De his meminit Nicephorus in locis proximè indicatis, eoſq; à Theodoſianis profectos ſcribit. De Agnoitis verò multa dicit beatus Gregorius lib. 8. epiſt. 35. & 42. ad Eulogium.*

C. XL. ¶ *Quare divina providentia multos errare permittit.*

Item Auguſtinus *de Geneſi contra Manichæos, lib. 1. cap. 1.*

6 ps IDeò divina providentia multos diverſi erroris hæreticos eſſe permittit, ut cùm inſultant nobis, & interrogant nos ea, quæ neſcimus, vel ſic excutiamus pigritiam, & divinas ſcripturas noſſe cupiamus. Propterea & Apoſtolus ait, *a* [Oportet hæreſes eſſe, ut probati manifeſti fiant inter vos.] Hi autem Deo probati ſunt, qui bene poſſunt docere: ſed manifeſti 1 hominibus eſſe non poſſunt, niſi cùm docent.

1 ¶ Sed manifeſti] *Hæc addita ſunt ex originali, itemq; alia nonnulla, & emendata.*

CAVSA XXV.

SAncta Romana Eccleſia quandam baptiſmalem eccleſiam ſuis munivit privilegiis, decimationes ſuæ diœceſis ex integro ſibi attribuens. Item quoddã monaſteriũ ſimiliter munivit privilegiis propriis, decernẽs, ut ex propriis prædiis nulli decimas perſolveret. Accidit itaque ut intra diœceſim præmunita baptiſmalis eccleſia præſa-

a Eſa. 30. b Deut. 6. c ſupr. ead. hæreſi. §. quicunq.

a 1. Corinth. 11.